

PARIZES LATV.
MAKOL. u. DAKSTĀ.
VEID. PULCĪRS

Mahjas Seefis

illustrets nedēlas šchurnals sinatnei,
literaturai, mahtflai un šadsihwei.

N° 44.

1909. gadā.

Iznahk treschdeenās.

Šaturs:

Laba un kauna jehdseeni. Profesora Dr. Maršs. Atpastjas dsejols.
Friedriča Paulsena. (Beigās.) Atpstas. Walsis domes darbiba.
A. Needra un šchiru jautajums. „Rigas Daschadas stinas un pastrojumi.
Avises“ apgaismiba.

Laukšaimnezibas pagrimšchana Kreemijā.
Kad druwa breest. Kenē Basena romans.
No frantschu walodas tulkots.
Tajā pat laikā. A. Baltpurwina stahsts.

Bildes: Friedrichs fon Schillers. —
Mahja, turā Fr. Schillers Marbachā
peedstima. — Momsena peemineklis
Berlinē. — Steinheilla kundse.

Aboneschanas maksā

Ar peesuhitšchann celschēmē:		Rigā saņemot:		Ar peesuhitšchann ašreemē:	
Par gabu	3 rēl. 50 kop.	Par gabu	2 rēl. 50 kop.	Par gabu	5 rēl. — kop.
1/2 gabu	2 " — "	1/2 gabu	1 " 50 "	1/2 gabu	2 " 50 "
1/4 gabu	1 " — "	1/4 gabu	1 " 75 "	1/4 gabu	1 " 25 "

Numurs maksā 10 kop.; šatra adreses mainā 10 kop. Šlabinajumi maksā 10 kop. par weenslejšu smaļu rindiam.

Kaunuma, ahdas, spilitīfās, puščā un dīnūma flimibās it-beenas no plkst. 9—1 un no 6—1/2 9 w. No pulkī. 5—6 w. tīf damas un behrnus. Rīgā, Maršalu eelā 8, tuvu pee Grehņneku eelās.

Dr. Machtus.

R. Nebelsiecka pehņn.,

zalku eelā 11, blafus krahsfāfēt.

gumijas un metala stempeli growuras, flishejas un krahsfās

peedahwā lehti otk-tatā iswedumā jau kopš 25 gadeem.

W. K. Kiessling,

Rīgā, piano magalīna, f. Jehkaba eelā 8, blakus birščai.
Fligeli, Pianino, Harmoniumi,
Klaweeru spēhles aparati, loščhu skapji
tikai labakee fabrikati par mehtenām zenam.

Kafijas ahr-dedsinatāwa
"NEKTAR"
peedahwā weehmehrs waigi dedsinātu un maltu kafiju par lofi mehrenām zen. Ari nededsinatū-kafiju, fehju, zuku ru, u.t.t.
Leelā Aleksandra eelā 24.
Eeeja no Romanowa eelās.

Rīgas Pilsētas Lombards.

No 27. novembra 1908. g. līdz 9. dezembrim 1908. g. eefihlātas leetas no Nr. A 237350 līdz Nr. A 243924, tā ari eefihlātas leetas Lombarda nodakā I. no 27. novembra 1908. g. līdz 9. dezembrim 1908. g., no kīhlu sīhmes Nr. 89539 līdz Nr. 90489 (ja nebuhtu jau ispirktas waj pagarinātas) nabīs 11., 12. un 18. novembrī 1909. g.

pulksten 10 pr. pusdeenas,

Pilsētas nhtropes telpās, Sirgu eelā Nr. 12.

isuhtrupeščanā.

Pehdešais terminšč preešč augšhejo kīhlu pagarināščanas waj ispietščanas ir deena preešč isuhtrupeščanas. — Uhtropē panahktee pahrsoliju ai teef pehž 8 deenam pehž kīhlu sīhmes usrahdiščanas imakfati.

Jannatwehrtā tehranda un dselsspretschu tirgotāwa

J. Silleneek,

Sworowa eelā Nr. 3

peedahwā sawu labi apghadato krahsjumu, tā: wīsus buhwapkaluuns, amatneeku rīhkus, fehņn un fainneezibas leetas, dasčadas dselss gultas, madražes un t. t.

Uhrkahrtigi lehti.

Zauni zigari

„Extra“

10 gab. 10 kap., 5 gab. 5 kap., 2 gab. 2 kap.

A. G. Ruhtenberg, Rīgā.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotāwa,

peedahwā

eekščsēmes un ahrsēmes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

stipru wihnogu wihnu 50 kap.

fekosčās filialēs:

Sworowa un Dīrnawu eelu stuhri,

Delgawas fchofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Wlescha eelā Nr. 4a,

Petschat tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rīgās stuhri.

Ilgī degosčjas krahsfnis

„Germane“,

wahramās krahsfnis

„Meteor“,

original wahžu fabrikate,

petrolejas kurinamas krahsfnis

bagatīgā iswehlē

peedahwā

J. Redlicha

dibin. 1857. g.

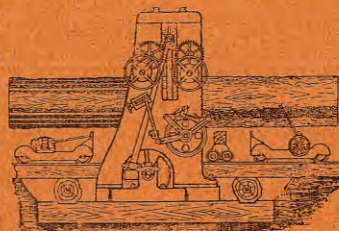

Anglu
magasīna
Rīgā

August Harloff, inscheneers,

Rīgā, Hewas eelā Nr. 22/24.

Ween- un diwstahwu sahju gateru fabrika ar patenteerihļojumu atpakaļ un us preeščhu gresčanai, tā ari wīsas toku apšrahdasčanas maščinas.

Wislabalais iswedums. Lehtatās zenās.

Generalweetneeks

Ernst Förstera & Ko., Magdeburgā
pīln- un patent karstīwaika lokomobilem
līhř 650 PS.

Weetneeks

F. Richter & Ko., Ratenowā
twaiķa kulmaščinam.

Baltijas audeklu manufaktūr-sabeedriba,

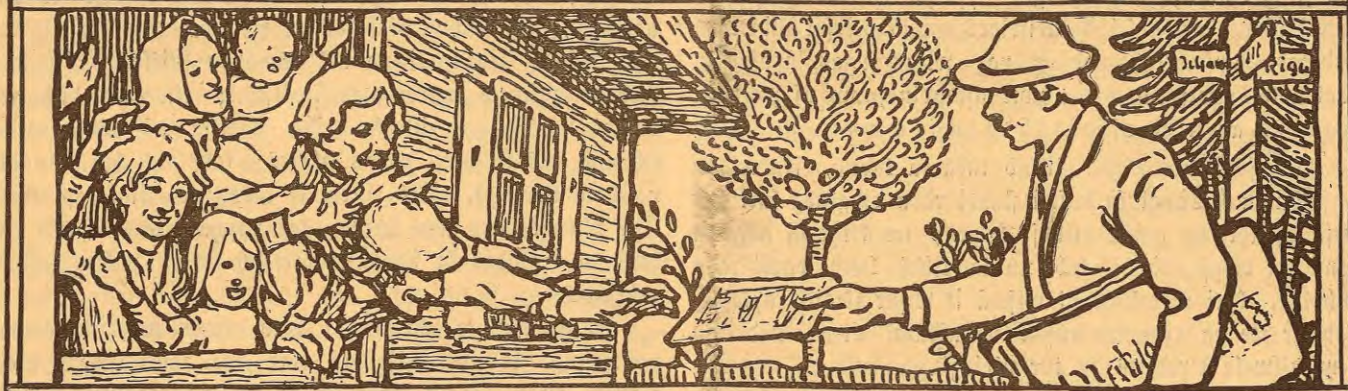
Rīgā. (fabrika Kengeragā). Rīgā.

Par fabrikas zenam pahrdod pašchu pahrdotawā

Kungu eelā Nr. 22

Linu un pakulu dīijas un wīfadas audeklu prezes,
kā ar balinatus un nebalinatus deegus un fehnoreš.

Mahjas Weefis

Nr. 44.

Rīgā, 4. novembrī 1909. g.

54. gada gahjums.

PARIZES LATV.
MAKSL. U. PAKSTH.
VEIG. PULCINS

Labā un ļauna jehdseeni

Profesora Dr. Friedricha Paulfena.

(Veigās.)

Suhtu reakcijas, kas zēlas pahrkājot morales likumus, i s f k a i d r o t p f i c h o l o g i s k i mehginaschu kahdā zītā weetā, runadams par peenahkumu; ſche tikai peemineschu, ka tās nelahdā ſinā nezetas apſwerot nodarito waj ſagai-damo ſaudejumu un nelahdi zaur to newar tik roſnatas. Turpretim ſche mehginaschu attaiſnot no teleologiska redses ſtahwoſka baitu waj noſcheloſchanas juhtu ſtiprumu un neatkaribu, ko ſazet bailes waj noſcheloſchana.

Stahſta par kahdu greeku gudro, ka tas no ſawa drauga jautats, kadeht tas maſas, neezigas leetas deht tik bahrgi ſodijis ſawu dehtu, uſ tam atbildējis: un p a r a d u m u tu turi par tik neezigu? Te ari ſlehpjas atbilde uſ mineto eebildumu. Ja atſewiſchka darbiba buhtu galigi noſchirta, tad wina pateſcham buhtu neeziga. Kas tai weenu par wiſam reiſam peeſchir noſthmi, ir apſtahlis, ka wina teežas dibinat ſtahwoſki, no kura raſtos zitas tamlihdſigas darbibas. Laſju no kahda franzuſcha reiſ koti peemehrotu atbildi: ſekas nebuhtu nekā leels, ja tagad nu nebuhtu peenahkufe wiſam rinda, kkuht par zehloni. Maſa ſahdſiba no puſfena puſes nekait taiminam, warbuht nekait neweenam, war pilnigi palikt wiſat paſaulei noſlehpums: weenam katre ſinā ta buhtu kaitējuſe, puſfenam paſcham, ja wiſch zaur ſodu un noſcheloſchannu nebuhtu aiſkawets no no-ſeeguma. Wiſam buhtu palizis atminā tas, ka tam reiſi bija iſdeweēs glahbtees no truhtuma; nahkoſchā gadījumā tahda pat iſdewiba wina buhtu modinajuſe tahdas pat at-minas, ka war glahbtees no truhtuma un tas buhtu meklejis lihdsjektus tahdā pat zekā; no weenreiſeja ſagka buhtu iſ-wehrtees paraduma ſaglis, no paraduma ſagka profekonals ſaglis. Warbuht, ka ari nebuhtu nonahzis lihds tam, bet ſchi ſahdſiba, kura iſſlatijās tik newainiga, bija beſ ſchaubam pirmais ſolis uſ ta zeta, kas nowed pee tahda gala. Ne-

wēens naw peefawinajeēs pirmo reiſ kahdu leetu ar to no-domu, lai kkuhtu par ſagli; pateſcham ne, wiſch gribeja tikai to weenu, to, ko wiſch wehlejas, ka wiſam tik ne-peezeſchami wajadseja; bet tahlakais tad nahza pats no ſewis. Neweens naw melojis pirmo reiſ ar tahdu noluhku, lai kkuhtu par mektuli; naw dſehraja, kas buhtu uſſahzis ka dſehrajs, tas eeſakta ar weenu glahſi un weenu reibuli — un tad zeeſchi apnehmās no otras ſargateēs. Un itweens nahkoſchais ſkurbulis tad eeſaktās ar pirmo glahſi un ar zeeſcho apneſchanos, ka ta lai buhtu tā pehdeja. Bet otra glahſe un otris ſkurbulis, otri meli, otra ſahdſiba nahza paſchas no ſewis un atrada jau durwis waka. Newainiba ir negatīvs wahrds, bet poſitiwa leeta. Pirmais noahrda aiſſargu lihdsjektus, kas aiſkawēja labo no ſlikta zeta. Leeta nekur tik ſkaidri naw ſareſsama, ka dſimuma kopdſihwes laukā, ko ari iſſkata wahrds „newainibā“, ar ſawu ſewiſchko noſthmi. Lihds ar pirmo klupſchannu ir nowadits uſ ſlidenā zeta, kas wed uſ beſdibenu. Tā tad paraugeēs, ka neno-gahſees lejā? Tā domaja ari tee tuhſtoſchi, kuzi dragati guk apakſchā. „Pee pirmā mehs eſam brihwi, pee otra eſam wehrigi,“ tahds ir kauno garu likums. Bet ari labo. Ja pirmā kahrdināſchana pahrſpehta, tad pee otras breeſmas tikai pus tik leelas. Pirmā paſchpahrſpehſchana ir ta gruh-takā, itweena nahkoſchā top arween weeglaka, lihds kamehr eeſpehjams darit pareiſo beſ kahdām puſlem.

Tas ir tas pirmais, kas itweenai moraliskai darbibai peeſchir tik leelu moralisku noſthmi: ar wina neteek iſ-ſchirts neween par atſewiſchku gadījumū, bet ſawā ſinā par wiſu zilweka muhſchu. To newar ſazit weenigi par pirmo iſſchirſchannos, lai gan ta ir ſewiſchki ſwariga, bet ari par katra ſelojoſcho: itweena no tam eeſpeeſch ſawas pehdas dſikati, lihds beidsot iſlozit taiſni ir pilnigi neeeſpehjams.

Bet tam wehl peebeedrojas kas otris. Kā jau itweenat darbībai ir tendenze, daritajā indīvidā nodibinat apstākli, kas attīstīdamies dšemdē jaunus tamlīhdfigus darbus, tapat tai ari tendenze tamlīhdfigus apstākļus (habitus) nodibinat blakus atronofchos indīvidos un tā beldsot fchi weena indīwida apstākļus padarit par wīfas fugas ihpafchību. Tas noteek diwejadā kahrtā: zaur usmudinajumu us pakatdarīchanu un us atlīhdfinafchanu.

Preefchīsmes wara, titklab laba kā kauna, ir deesgan pafstīstama. Tapat kā dafchi stahdi rada dihgus, kuri teek nesti apfahrt pa gaisu, līhdī kamehr tee kriht us augligu semi un dihgst, tā ari labi un tamlīhdī kauni darbi rada dihgus, kuri moralīsfā atmosferā it wīfur sstraida apfahrt, kamehr tee pa azim un aufm eeburkdami atron noderīgu semi zilweka dwehfelē un tur usdihgst.

Otris isplafīchanas weids peemīht it fewīfchī tām darbībam, kuras ar fawām sekam neker wīspirms daritaju subjektu, bet zitus: tee isaižinā us atmakfu, pīrms tam, no kura isgahjīs labs waj kauns un tad katram zitam. Darwīns stahsta par kahdu australeeti, kuras bija mirufe feewa; wīnam nebija meera, pīrms tas atmakfadams par wīnas nahwi bija nogalinajīs kahdu feeweeti no kahdas swefchas zīlts. Tas israhdas koti neprahīgs līhdseklis un tomehr finamā mehrā to peefopj it wīf zilweki. Kas ir zeetīs saudejumus waj peedstīhwojīs nelaišnību waj warmahzību, tas, ja newar atreebtees tam, kas wīnam ko nodarijīs, waj nu tas tam naw peefneedsams waj ir nesīnams, mehds islaišt fawas dufmas us zitu, kas tam tīfni nahf zekā. Mehš to it wīf finam un iswairamees no tahda zilweka, kas atronas tahdā gara stahwofkt. Kahds us tīrgus nesīn no kam apfrahptīs ar neīшту dīwmarfu gabalu; mehš waram faderet, ka tas, lai gan zītadi it tīfnīgs zilweks, to raudsīs isdot atkal zitam. „Publīka“ wīnu peefrahpufe, ta ir atkauta peefpeesta pafcha aīsfardība, ja aīdod tai wīnas neīšto naidu atpatak. — Ne masat ari eefatnojas patīhtami un labdarīgi darbi. Neīf kahds nepafstīstams man parahdija laīpniību, famakfaja par mani wajadīgo fīhnaudu us fīrgu dīseīszeka, jo bīju aīsmīrīs mahjās fawu naudas mafu: tas mani pamudina neween wīnam pateīktees, bet ari dot tīfpat laīpni artawu tahlak nepafstīstameem.

Wīstīprat labs un kauns isplatas tahlak eefchīpus dīfīntas robescham; nekur peemehrams naw isdewīgats, nekur atlīhdība drofchata: ko fanehma no wezakeem tas teek atlīhdīnats pafcha behrneem. Laba audīfnafchana un flīkta audīfnafchana, abas ir eedfīntas.

6. Tā tad moralīsfais fpreedums par zilweku darbeem un ihpafchībam us wīfām pufem teek atkal atteezīnats us wīspahrejo lablahjību, kā to prīnzīpu, no kura isfeet itweena wehrtības nosazīfchana.

Bapīldīnafchu fcho usfkatu, ihfī norahdīdams, ka ari otrīs zekfch, pa kuru morales filofofīja war eet un gahjufe, nowed pee ta pafcha mehrka. Ari ismeklejums par grības pehdejomehrēi nowed pee atbīlde: wīspahreja lablahjība waj daritaja un wīna apfahrtnes lablahjība.

Schīm usfkatam stahw pretīm fawtīgais utilītarīfms. Tas apgalwo: ne us wīspahrejo, bet weenīgi us fawu lablahjību grība pehz fawas dabas ir wehrtīga; itweens dīenas pehz ta, kas wīnam patīfkams un noderīgs, negreeschot wehrtību us to, waj zitu lablahjība teek kaweta waj weīzinata. Schahdu usfkatu aīstahw Hobeēs fahfotees modernajai filofofījai; itweenas dīshwas buhtes un tā ari zilweka grība wehrtīga us pafchustureschanos, tas ir wīna dabas līkums; labs ir, kas wīnam pafcham isdewīgs. Kas zīteem ir labs, to tīfai aplīnkus war usnemt starp tām leetam, kas pafcham labs, proti zīt tahl tas israhdas kā līhdseklīs preefch wīna pafcha usturesschanas.

Es neredju, ka fchi teorīja, kura arween no jauna atron peekritejus, bes warmahzības war tīft zaurī iswesta pret fakteem. Gan sinams fawtīgais pafchusturas dīenulīs dīshwē spēhlē koti swarīgu lomū, tas parahdas beeschī ween tahdā weidā, ka pafcha interesēs teek peefoptas us zitu rehīna. Tomehr neweens naw tahdā sīnā egoīstīs, ka tas fajustu weenīgi fawu labumu; wīsmas ir kahds masī fīfīts perfonu wīna aplīnē, kuru lablahjību tas fajuhf tīfpat labī kā fawu, kuras tas gataws weīzinat, wīsmas, ja wīnam pee tam nekas naw jafaudē no pafcha labuma. Bet leelakā dafa buhs ari gatawī, plafchakā waj schaurakā mehrā atfazītees zitu labā no fawām interesēm, uslīft few leelakus waj masafus upurus, eerobeschot fawas ehrtības un haudas un buhs pret zīteem laīpni un palīhdīgi. Un tam wehl peebeedrojas līhdīshūhtība preefch kopības, pee kuras peeder kā lozeklīs, pafcha tautas, pafcha schīras lablahjība u. t. t. Tā tad warēs fozīt: zilweka grība it wīfur wehrtīga us pafcha un us zitu labumu, abas fchīs leetas koti fajauktas, tā ka neweenam netrūhfst galīgi weena waj otra; bespatīgus mehš nosauzam zilwekus, kuri koti ahrfahrtejā mehrā pafchu interesēs zitu labuma deht atstahj neewehrotas, fawtīgus turpretīm tahdus, pee kureem zitu intereschu faudseschana stīpri paleek sem wīdus mehra.

Schahds pīchologīfks jūzeklīs no patīgām un fabeedīfīkām dīnam, pretīgām un sīmpatīfīkām juhtam weenā un tai pafchā grībā, ir biolōgīfā fakta isteīfme, ka indīwīds nedīshwo kā patīstahwīga atfewīfchka buhte, bet tīfai kā lozeklīs wīfumā, objektīwas atteezības subjektīwi parahdas wīna grības un juhtu fatwerfmē. Sau kufstonu walstī indīwīdualam pafchusturas dīenulīm it wīfur blakus ustuurejēs ari fugas dīenulīs, radīt pehznahfamus un tos ustuuret pat us pafcha dīshwības rehīna. Zilweku dīshwē fugas dīnūka rofīgums, ja grībām ar fcho nosaufumu apfīhmet wīfus grības dīenulūs, kuri pamatojas atteezībā starp atfewīfcho indīwīdu un fugu, ir paplafchīnats un padīfīnats. Indīwīds apfīnas kā kopības lozeklīs, komunas, tautas: wīfch usnem fawā grībā wīnas mehrkus, wīna pafcha interesēs faaug kopā ar kopejām interesēm tahdā mehrā, ka wīna apfīnā tas paleek kā kas neīfchīrams wesels. Tā tad līhdī ar Schefstberīju (Schafesbury) war apfīhmet par wīna grībeschanas mehrēi: wīspahreīs labums eeflehdīst fewī pafchlabumu, waj pafchlabums eefchīpus wīspahreja labuma. Kā ir atfewīfchī indīwīdi,

pee kureem fabeedrifkails dſenulis tik truhzigi attihſtits, ka tas gandrihs pawifam iſtruhſt, indiwidi, kureem labklahjiba un zeefchanas wiau apfahrtne glufchi weenaldfigas, ja pat kureem zita labuma poſtiſchana dara preeku, ſche naw ne- kahds eebildums, jo tapat jau ir faks, ka ir wahjprahrtigi un tapat tad buhtu jadomà, ka zilwekeem nebuhtu ne prah- ta ne walodas. Bet ka tahdi indiwidi, kureem truhſt ſimpa- tiſko juhtu eeroſinajuma, ir neisdewuſchees radijumi tàpat ka wahjprahrtigi, par to pſchiatru un antropologu aprindàs naw ne mafako ſchaubu.

Sawà ſinà protams egoifms ir neisbehgams. Ari wis- beſpatigakails zilweks griib fweſchu labu, tadeht, ka tas wiam paſcham naw weenaldfigi; zitu labklahjibas weizinaſchana waj zitu ſahpu maſinaſchana ari wineem paſcheem dod ap- meerinajumu un atweeglojumu. Protams, ka tas tà ne- buhtu, ja wiam zitu labklahjiba buhtu glufchi weenaldfiga, tad ta ari newaretu buht wina griibas preeſchmets; manu griibu war kuſtinat tikai manas juhtas; man newar buht zita juhtas un es newaru tàs juſt. Tahdà ſinà tad „es“ paleek leetu widus punktis. Bet nebuhs wajadfigs ſche pee- rahdit, ka ta naw ſchi iſtureſchanàs, kuru mehſ ſche do- majam, kad mehſ iddeenas walodà runajam par patmiſhibu waj egoifmu; mehſ jau ar ſcheem wahrdeem apſihmejam neſpehju, zitu nelaimi nemtees pee ſrds, waj ari par zitu labklahjibu fajuf preeku. Tikai morales teoretikis, kas pre- toſchanos dabifkai griibai eekata par ſwarigako paſihmi pee- nahkuma iſpildifchanai, waj ari pee moralifkas wehrtibas praſa katras paſchapymeerinaſchanas aiſleegumu, waj wiaſch wehl waretu ſchaubitees, ja tas redſetu, ka zitu labklahjibas weizinaſchana ikreifes teel pawadita no paſchu apmeerina- juma fajujtas. Bet ta ir neaugliga gudroſchana no tahdas ſapraſchanas, kura naw wehrſta uf paſchu leetu, bet tikai wehl uf paſchu ſiſtemu.

Tikdaudj par abſoluto egoifmu. Peebildifchu wehl kahdu wahrdu par wina pretmetu, abſoluto altruifmu; ka pehdejo mehrti tas uſſtahda gan ne zitu dabifko, bet tikumifko labklahjibu, iſſlehdſot paſcha daritaja labklahjibu. Skaidri zauri iſweſts ſchis uſſtats ir Schopenhauer a morales teorija. Rà antropologs Schopenhauers deewina abſoluta egoifma mahzibas: no dabas zilweka griiba, tàpat ka wiſam zitàm dſihwàm buhtem, ir wehrſta weenigi uf paſcha labumu. Rà moralifſ wiaſch wehl peebilſt: Rih- zibam, kuru motiws ir paſchlabums, naw nekahdas mora- lifkas wehrtibas, jo tahda peemihit tikai tahdàm rihzibam, kuru motiws ir zitu labums. Behz ta tad iſnahk, ka katra moralitate ir pahrdabifka.

Uj pirmo punktu mums wairs naw wajadfigs atgreestees atpatat: abſolutais egoifſt nemas iſhtenibà nenahk preeſchà, bet tikai moralteoretiku preparatos, jo naw eefpehjams pee- rahdit ne altruifſtikſo rihzibu, ne ari tikumifkas griibas pahrdabibu. Bet ari atteezotees uf otru punktu wiſpahrejà fa- juhta ir pret Schopenhaueru, ka rihzibam tikai atteezotees uf ziteem war peemihit moralifka wehrtiba. Iſhtais moralifkails ſpreedums ir zitads; tas atſihit ari pee tahdàm rihzibam, kuras iſeet tikai uf paſcha perſoniſku iſweidoſchanu (iſglijhibu), peemihit moralifka wehrtiba waj newehrtiba; ari abſoluti

noſchirti dſihwojoſcham zilwekam buhtu kahdi moralifſti peenahkumi. Ja kad wiam tee nebuhtu, tee nebuhtu wis- pahr neweenam. Peenahkumi pret ziteem iſnahk uf to weenu praſjumu: ka es lai wiau attihſtibai par zilwezigigi wehr- tigàm perſonibam neſtahtos kawedams zekà, bet gan zaur ſawu iſtureſchanos to drihsat pameizinu. Ja tas tà, ka tad gan nebuhtu mans uſdewums un peenahkums paſchà pirmà rindà iſkopt paſcham ſawu buhtibu zilwezigifkas pil- nibas ſinà? Abſolutais altruifms iſnihzina morales filoſo- fiju un runà tàpat fakteem pretim ka abſolutais egoifms.

7. Sanemſchu kopà gala iſnahkumu. Zilweka rihziba un iſtureſchanàs ir tikumifki lab a, ja ween ta noteel ſubjektivà apſinà, ka teel iſpildits peenahkums, o b = jektiwi tahdà wirſeenà, kas roſina labklahjibu un pilnigu dſihwes iſweidojumu. Tikumifki ta noſodama, tiklihds tai truhſt weena no ſcheem abeem mehrkeem, waj ari truhſt tee abi; ja truhſt objektivà pareiſiba, tas teel dehwets par ſliktu, ja tas noteel ar apſinà, apſinotees, ka daram pret ſawu peenahkumu, tas teel dehwets par ſliktu, it ſewiſchti, ja pee tam wehl ziti teel ſaruhgtinatt.

Ikweena perſona ir tikumifki lab a, ja ta ſawu paſchas dſihwi iſweido zilwezigas pilnibas ſinà un pee tam ari roſina uf dſihwibas iſweidoſchanu ſawà apfahrtne. Sliktis ir tas, kuras naw ne griibas ne ſpehka ne no ſewis iſtaifit ko kreetnu, ne ari peenest ko pee zitu dſihwes, bet gan rihkojas tà, ka ſawu apfahrtne kawè attihſtibà un nowelk to lejà. Ja tas to dara ſinadams un gribedams, tad wiau dehwè par faunprahrtigu.

Tikumini un faunumi ir daſchadas puſes no labà un faunà zilweka. Samehrà ar daſchadeem dſihwes uſ- dewumeem mehſ iſſchiram kreetnumu daudjpuſibu tikdaudj ka griibas ſpehkus ſamehrà ar wiau pareiſu kreetnu iſpildi- ſchanu; wineem pretim ſtahw faunumi ka tikpat daudj ne- warigas griibas, kuras neſpehji ne ko kreetnu.

Sehdseens labs tà tad buhtu fajehgums, ka it wiſur jau eenem eepreeſch ſinamu atteezibas ſtahwofli: labs preeſch ka waj par ko. Tàpat ka wahrds labs wiſpahrejà wahrdu noſihmè arween iſſajits no leetam waj buhtibam, noſihmè: derigs, iſpildit ſawu darbu, ſawu peenahkumu, tà ari no zilweka iſſajits tas noſihmè, kas ir noderigs pa- ſtrahdat kahdu darbu: labs nama tehws, labs ſaldats, labs pilſonis, labs draugs ir tas, kas kreetni iſpilda tehwa, pil- ſona, drauga, kareiwja, namtura peenahkumus. Un tà ari morale ar wahrdu labs apſihmè noderibu uf kahdu darbu: labs zilweks ir zilweks, kas kreetni iſpilda wiſus zilweka uſdewumus, kahdus tos praſa kopejà ſadſihwe un atſewiſchka dſihwe. Tikai weenà ſinà ſchi atteeziba atraſtu galu: pilniga kopeja ſadſihwe, wiſpahre pilniga iſhteniba, ta ne- buhtu wairs laba preeſch kaut ka zita, bet laba pate par ſewi. Bet ikweens atſewiſchks indiwids ir labs preeſch kaut ka; katra rihziba, katra tikums, katra zilweks ir labs preeſch kaut ka; teem ir uſdewums un noſajijums wiſumà un tee ir labi, zik tahl tee ſcho uſdewumu iſpilda. Tahds uſſtats ir morales filoſofijai teleologiſkà garà.

Bet japeebilſt buhtu wehl tas: ziktahl tikumifkà paſaulè atſewiſchkails naw weenaldfigs lihdsellis, lai ſafneegtu wiam

fwefchu mehrki, ziktahl atfewischkais zilwefs pats tikumiskā wifuma lozellis, winšch ari ir dafa no augstākā ideala, tadeht, ka winšch tapat kā schis ir pats mehrkis par sewi. Un to pašchu war fazit par tikumeem: ziktahl tee ir laba zilwefa pufes tee naw ne tit ween kā ahrejs lihdselkis kahdam fwefcham mehrkim, bet weenā reisā gabals no pilnigas dšihwes un pašcha augstākā ideala. Un tapat ari tikumiskās rihzibas: kā tikumiskās darbības tās ari tamlihdš ir mehrka ispihdšchana un netif ween kā ahrejs lihdselkis.

Tapat kā kahdā mahstlas darbā waj dsejā wifs reisā ir lihdselkis un mehrkis, tāpat tas ari tikumiskā pašaulē: tikpat mas kā tur ari sche ahreju lihdselku, bet tikai lihdselki, kuri tamlihdš dafas no mehrka. Absoluts mehrkis bet tur un te ir wifums un atfewischkam wehrtiba teel dota zaur to, ka tas pee wifuma nepezeeschams. Tapat kā mehš peerahdam kahda panta waj flata wajadsibu dramā,

ja aistradam, ka tas nepezeeschams wifumam, tapat peerahdama ari kahda tikuma waj rihzibas wajadsibu aprahdidami wiau nepezeeschamibu, atteezotees us dšihwi, ka atfewischkā zilwefa pilniga dšihwe wajadsiga wifumam.

Peē tam wehl japeeshimē, ka schij atteezibai us mehrki nebuht nenowehrschami newajag buht atfewischkā zilwefa apstina, lai peefschirtu šawai rihzibai tikumisku wehrtibu. Ja agrat minetā wezā mahmina eenihst šahdsibu, weenkahrschi tadeht, ka ta ir pret septito haufli, tad winaš gribas nofazijums ir tikpat moralliks kā filosofam, kuresch atron, ka ihpašchuma kahrtiba preefch zilwefa dšihwes isweidšchanas ir teleologiski nepezeeschama. Galu galā jau ari, kas dewindefmit dewinos gadijumos no šimta nošaka wina gribu, jau ari naw schis eefkats, bet eefšimts waj eeaudšinats usflats waj šajuhta par to, kas lads un peenahzigs.

II. Needra un schkiru jautajums.

„Nigas Uwifes“ apgaismibā.

II.

U. Needra šawā otrā usbruzeenu ferijā dauds runā no latweeschu schkiram, no fabrikas strahdneekem, pilsonem, leelburschujeem. Winšch te atjauno un plaščaki attihsta šawu jau Sinibu Romišjas wafaras šapulže isteikto aplamo appalwojumu, ka šozialisti esot strahdneeku ihstee aistahwji, ka latweeschu pilsoni esot strahdneeku pretineeki un ka Weinbergs, aistahwedams pilsonibu, apšarojot strahdneeku leetu, kureem tas negribot atkaut atšwabinatees no pilsonibas aishidnibas un pazeltees us augšchu. U. Needra spreesch, ka strahdneeku esot wairak nekā pilsonu un lautu mahju ihpašchneeku, waj nomneeku, par kureem Weinbergs interesejotees, un ka tadeht wajagot aistahwet latweeschu strahdneeku leetu pret latweeschu pilsonibu. Weinbergs to nedarot, bet šozialisti to darot; tadeht winšch, Needra, stahwot us šozialistu pufes pret Weinbergi. Tahds ihsumā ir U. Needras usflats schkiru jautajumā.

Zaur wifu, ko Needra šchini šinā runajis, eet zauri weena pamata kluhda, un šchi wiau pilnigi atschkir no Weinberga. Pehdešais flataš us latweeschu tautu kā us ko kopigu, kā us weenu organismu, kureem wajadsigi daschadi lozellki. Winšch aistahw wispašrejo latweeschu nazionalo intress, un newis weenu waj otu schkiru. Ja winšch jaunatā laikā fewišchki uswehris latweeschu pilsonibu, tad tas notizis newis schis schkiras atfewischkū intereschu aistahweschanas labad, bet tadeht, ka šchi schkira tagad pee latweeschem ir stiprakais faktors, ar kuru war weizinat latweeschu wispašrejo nazionalo leetu. Šchi pehdejā Weinberga politika ir ischkiroscha, un tas praša, ka pret šcho leetu katrai schkiru interesei japeestahpijas.

U. Needra turpretim eenem pawifam zitu stahwolli. Wina azis latweeschu tauta naw nekahds kopejs organisms. Winšch nekahdu kopeju latweeschu nazionalu leetu neatšihst.

Winaam latweeschu tauta ir tik daschadu schkiru ahrišs fapopojums, kuras šawā starpā apšarojas. Ditadu šatiksmi starp pilsonem un strahdneekem winšch newar domatees, kā tik muhschigu plehšchanos. Un schis schkiru zihnas idealam isnahtumam, pehz U. Needras usflata, jabuht strahdneeku schkiras uswarai pahr zitām schkiram un wifu šauschu pilnigai weenlihdšibai.

U. Needra, protams, ir dširdejis, ka daschi wifā wehsture redš tik daschadu schkiru šawštarpeju zihnu, un šcho usflatu Needra pilnigi sewi usnehmis. Naw leedsams, ka schkiru zihna pateest pašaules wehsture eenem eewehrojumu weetu, fewišchki jaunatos laikos; bet wina nebuht naw wehstures weenigais šaturs. Katra tauta beeschki teel wadita ari no dauds kopejam interesem, no daschadeem wispašrejem idealeem mehrkeem. Dseja, mahstla, šiniba, tautas flawa, kopejas patriotiskās intereses nekahdā šinā naw šaistitas ar schkiru jautajumu. Kad peem. wahzeeschki 1870. gadā deht Napoleona III. mehginajuma, trauzet Wahzijas weenibu, ar leelako entustafmu šazehlās us karu pret Franziju, tad te nebija ne ehna no schkiru jautajuma. Un ta leeta, kas toreis wahzeeschus šazehla, wehl ilgus gadus pahrwaldija wifu wiau dšihwi. Kad tautai rodas leels mahstlineeks, leels šinibu wihrs, kas tautai dara godu, tad preezajas wifa tauta. Par kahda šinibu wihta leelu atradumu gawilē wifas schkiras. Nesen Wahzija par Zepelina gaisa fuga isgudrojumu zaur wifu wahju tautu gabja preeka auka. Un kad drufku dšikafi eefkatamees wehsture, tad pee zilwezes eeschanas us preefchu, pee tautu pazelšchanaš us augšchu un pee zilwezes šwarigateem notikumeem schkiru zihnai ir šoti masa nošhme. Leelaka nošhme tai wehl ir tā šauktās „rewoluzijās“, kuras bef schkiru zihnas jautajuma naw pateest šaprotamas.

Bet kaut nu ari nenoleedsams, ka schkiru zihna daschos

laikos ſpehlē eewehrojamu lomu, A. Needra pawifam greift ſaprot ſchis zihnas idealo mehrki. Newis eefſch tam paſtahw ſchkiru zihnas idealais gala mehrkis, ka weenas ſchkiras ſtrahdneeki zitas pilnigi pahrwaretu un iſnihzinatu, tā ka turpmat netahdu ſchkiru wairs nebuhtu un wiſt pa- liktu weenadi, bet weenigi eefſch tam: pareift regulet ſchkiru atteezibas, nodroſchinat katrai ſchkirai winas normalo ſtah- wolki, nepeelaiſt pahratu ſchkiru plaiſmu, weenas ſchkiras pahratu pazelfchanos pahr otru, pahratu paſchufpubſchanos un zitu ſchkiru nizinafchanu. Kur ſchee nelabumi paſtahw, tur zihnat dabifti jaiſzetas un tiſ ilgi jaturpinajas, kamehr tee nowehrſti. Bet nekad, ka jau teiktis, ſchkiru zihnas mehrkis naw, iſnihzinat ſchkiru eetahdi. Pilnigu weenadibu paſaulē nodibinat newar ne ſozjaliſti, ne Needra; to waretu tiſ Deews, ja tas wiſus zilwekus pataiſtu pilnigi wee- nadus tiſpat meefas, ka gara ſpehka un moraliſtu ihpaſchibu ſinā. Bet kamehr pee zilwekeem paſtahw leelās dabifkās neweenadibas, kamehr uſ weenas puſes ir mukki, wahji, ſlinki, palaidni, un uſ ctras gudri, ſtipri, uſzihtigi un kreetni wiſwiſadās wariacijās, tamehr paſaulē arweenu pa- ſtahwēs ſozialas, ſabedriſkas un materialas neweenadibas, paſtahwēs daſchadas ſchkiras. Neweenā monarchijā ne- atrodam leelaku neweenadibu ka walſtis, kur paſtahw demo- kratifka paſchnoteiſchana. Schkiru eetahde pilnigi lihdsinajas behrnu rotatas wihrimam „uſzelees“: to war apgahſt un apgreeft ka grib, — tuhlin tas atkal eenem ſawu dabifko ſtahwolki ar galwu uſ augſchu. Franziā, leelās republikas laikā, zaur jakobineefchu warmabzibu uſ ihſu laitu ſchkiru eetahde bija nogahſta gar ſemi; bet tuhlin ta atkal pa- zehlās un eenehma ſawu normalo ſtahwolki. Rewoluzija gan uſ ilgatu laitu bija iſnihzinajuſe to, kaſ ſchkiru attee- zibā bija nenormais, bija iſnihzinajuſe pahrato ſchkiru plaiſmu un wirſejo ſchkiru pahratu augſprachtibu, bet paſchu ſchkiru eetahdi neſpehja atzelt. Wina to tiſ iſlaboja.

Tadehſt A. Needram no nazonalā organifara un ſchkiru eetahdes noſhmes un uſdewumeem ir pawifam nepareift jehgumi, wina ſpreedumi par notikumeem latweeſchu dſihwē un F. Weinberga politiku iſnahſ wiſzauri greift. Wiſch ſtrahdneeku ſchkiras intereſt eerauga eefſch tam, paſtahwigi karot pret pilſonibu un zitām ſchkiram, nogahſt tās un nodibinat pret dabifku weenadibu. Un kad Weinbergs tam nepeekriht, tad tas Needras azis ir ſtrahdneeku pretineekſ. Wiſa zita rihziba, kaſ latweeſchu ſtrahdneekeem nahſ par labu, Needras azis naw neko wehrta, ja ta nepeekriht mi- netam A. Needras gala mehrkim. Turpretim preeſch ſozialiſteem, kui teizas karojam preeſch Needras aiſſtahwetā gala mehrka, Needra leeliſti ſajuhſminajas. Mehs te ne- gribam atkahrtot to, ko mehs teikufchi par ſozialiſteem un Needru kahdā agratā rakſtā, kur mehs iſſtaidrojām, ka ſozialiſtu iſhtais noluhſ ir ſozialdemokratiſkas paſaulēs kahrtibas nodibinaſchana un newis kahda ſtrahdneeka ſtah- wolka uſlaboſchana waj pazelfchana uſ muhfu tagadejās kulturās pamata. Ja Needra, to neeewehrodams, tomehr latweeſcheem ſozialiſtus eeteiz, tad wiſch neſtin, ko wiſch dara. Bet lat ſozialiſtu gala mehrki preeſch ſtrahdneekeem buhtu kahdi buhdami, katrā ſinā Needram, kad wiſch

ſozialiſtus aiſſtahweja, wajadſeja uſrahdit, ko tad wini iſhti preeſch ſtrahdneeku labuma padarijuſchi, waj ko tee ſpehji paſtrahdat? To Needra naw darijis un to wiſch newar darit, tadehſ ka muhfu ſozialiſti lihds ſchim naw panah- fuſchi preeſch ſtrahdneekeem it neko, un ari nahſlamibā it neko neſpehji panahft. Ar tulkſcheem wahrdeem un programam, ar ſkaiſteem folijumeem un ſlawas dſeefmam tal ſtrahd- neekeem naw lihdsjets. Muhfu walſts un ſadſihwes apſtaſtki ir tahdi, ka ſozialiſteem ari tahlakā nahſlamibā pee mums nebuhs netahda noſhme, tā ka tee ſawu programu nekad neſpehs iſweſt, ja ta ari buhtu laba. Ari ſemēs, kur ſozi- aliſti ir neſamehrojami ſtiprakti un ir leeliſti organifeti, ka peemehram Sweedrijā, wini neta naw eeprehjuſchi, bet ar ſawu generalſtreiku behdigi zaurkritufchi, padaridami ſtrahd- neeku ſchkirai miſſigus ſaudejumus.

Bet newaredami ſtrahdneekeem neta laba darit, tee gan ſpehjuſchi teem un wiſeem latweeſcheem padarit dauds ſauna. To peerahdija jau pagahjuſchā „rewoluzija“, ar winas behdigām ſefam preeſch wiſeem dalibneekeem. Schis ſau- numſ parahdas daſchadā ſinā, wiſpirms politiſkā. Zaur latweeſchu ſozialiſtu rihzibu wiſt latweeſchi nahſufchi nelabā politiſkā ſlawā, tā ka uſ latweeſcheem wiſpahrigi un uſ latweeſchu ſtrahdneekeem ſewiſchki ſkatas ka uſ politiſki ſchahubigeem kaudim, pret kureem jaleeto wiſadi aprobe- ſchojumi. To, ko ſozialiſti paſtrahdajuſchi rewoluzijas laikā, wini tagad papilda zaur ſawu tahlaku agitaziju. Wini dehſ latweeſcheem draud teeſbu aprobeſchoſchana pee gai- damām reformam jeb pehdejo neeewefchana. Nebuhtu ſozialiſtu, ſtrahdneekeem tagad buhtu dauds leelakas brih- wibas. Polizija wineem tad nebuht neſtatitos tiſ ſtingri palak, ka tagad. Kaſ preeſchrewoluzijas laikā gan bija dſirdejis no leelām apzeetinaſchanam, no wajaſchanam, no zeetumu pahrpildifchanas ar politiſkeem, no bahrgeem kara teeſu ſodeem un wiſadām repreſham? Kaſ agrak no tam bija dſirdejis, ka latweetim jabihtas no kahda wahzeefcha nepamatotas apſuhdſibas? Wiſs tas pee mums wareja iſjeltees tiſ zaur muhfu ſozialiſtu rihzibu un wina dehſ.

Neaktarigi no ſchi latweeſchu wiſpahrejā politiſkā ſtah- wolka ſabojafchanas, ſozialiſti it ihpaſchi wehſ kaitejuſchi latweeſchu tautai zaur latweeſchu ſchkiru ſawſtarpeju ſarih- diſchanu, zaur ſtrahdneeku uſrihdifchanu pret pilſonibu, pee tam tagad, deemſchehl, A. Needra publejās palihdjet. Latweeſchu ſaſkaldifchana, protams, pawahjina latweeſchu politiſko ſpehku un rihzibu uſ ahreeni. Ja wiſā pehdejā laikā ſtrahdneeki nebuhtu kahwufchees atſkalditees no wiſ- pahrejās latweeſchu nazonalās leetas, ja tee buhtu gahjuſchi roku rokā ar ſawu pilſonibu, latweeſchi buhtu dauds ko warejuſchi panahft tiſpat pee waldbibas, ka weetejā paſch- waldbibā. Sozialiſti, un lihds ar wineem A. Needra, ſludina latweeſcheem ſawſtarpeju ſchkiru zihnu, mahja latweeſchus karot pret latweeſcheem, kamehr Fr. Weinbergs paſtahwigi aiſſtahwejis ideju, ka wiſeem latweeſcheem jaſaweenojas uſ ſawa nazonalā pamata, ka teem naw ſawā ſtarpā jawed pilſonu karſch, bet ka wiſt nazonalee ſpehki jaſaweeno preeſch zihnas uſ ahreeni, kur ta buhtu wajadſiga.

Un ſchi latweeſchu ſtrahdneeku atſkaldifchana no pil-

fonības, ſchi ſchġiru zihnas uſſahlfchana pee latweeſcheem nebija pamatota zaur it nekahdeem ſwarigeem motiweem. Galwenais eemeſſs preeſſch ſchġiru zihnas arweenu ir pahrat leela ſchġiru plaiſma. Bet taiſni no tās pee latweeſcheem newareja buht runa, jo nekur, pee neweenas tautas daſchadas ſchġiras neſtahw weena otrai tik tuwu kà pee latweeſcheem, nekur pahreja no weenas otrā newar tik weegli un netrauzeti notitt kà pee latweeſcheem. Tagadeja ſchġiru zihna pee latweeſcheem iſzelta mahſſligi, zaur ſozialdemokratifku agitaziju un terorifmu, un winai tadeht ilgas nahſtamibas pee latweeſcheem nebuhs. Latweeſchu ſawee-noſchanai uſ nazionalā pamata pehz neilga laika atkal nenoweſchami buhs janoteek.

Ka latweeſchu ſtrahdneeku zihnai ar pilſonibu drihs peenahſs gals, preeſſch tam droſchu garantiju mums dod taiſni latweeſchu ſtrahdneeku zenschanās uſ augſchu, kura tagad pa dakai teek pahtraukta zaur ſozialdemokratifkeem publikeem, nowillt latweeſchu ſtrahdneeku uſ leju ſozialdemokratifkā proletariſkā purwā. Jo tahda ir liktena ironija, ka ſozialdemokrati, kas ar wahrdeem teizas zihnamees preeſſch ſtrahdneeku pozelfchanas uſ augſchu, pateefbā pee latweeſcheem panahſt tik ſtrahdneeku nowillſchānu uſ leju. Kad latweeſchu ſtrahdneeks faiſtas pee wiſpafaules proletariſkās leetas, tad wiſſch muhſchigi no tās newar wakā titt. Wiſſch tad muhſchigi paleek ſadſihwes padibenos, un winam iſſuhd zeriba uſ labaku ſtahwolki, kahda tam ſmaida turotees pee nazionalās leetas un ſtaigajot pa latweeſchu pilſonibas tekam. Sewiſchki maſo tautibu ſtrahdneeki, ja winu nazionalā leeta neteek pazelto, eenems wiſmaſat zeenito ſtahwolki paſaulē. Latweeſchu ſtrahdneeks tadeht nedrihſt ſawu leetu faiſlit ar internazionalo proletariſko kuſtiibu. Wina intereſe to well pawiſam uſ zitu puſt. Winam japalihſs pee wiſas latweeſchu tautibas pazelfchanas. Kad latweeſchu ſtrahdneeks atraujas no proletariſkās leetas, tad wiſa latweeſchu attihſiba ees daudſ ahſtraſ uſ preeſſchu. Mums jateek pee tam, ka wahrds „latweets“ wiſā Kreewijā apſihme kreetnu, iſglihtotu un ari ſabeedriſti ſmalku zilweku, un ka neweens latweets nenogrimſt ſadſihwes padibenos. Gewehrojot latweeſchu labās dabas dahwanas, inteligenzi un energiju, — ihpaſchibas, kahdas jau peerahditas pee latweeſchu pilſonibas iſaugſchanas, minetā mehrka ſaſneegſchana pilnigi eefpehjama, ja tik wiſi latweeſchu ſpehti ſaweenojas.

Greeschamees tagad pee daſchadeem pahrmetimeem, kahdus A. Needra iſteizis pret F. Weinberga politiku ſchġiru jautajumā.

A. Needra pahrmēt Fr. Weinbergim, ka wiſſch negribot peelaiſt ſtrahdneeku atſwabinaſchānu no pilſonu aiſbildnibas, negribot peelaiſt, ka ſtrahdneeki paſchi ſtrahdatu pee ſawa ſtahwolka uſlaboſchanas, negribot peelaiſt ſtrahdneeku demokratifku paſchnoteiſchānu. Tas ir weens no teem pahrmetimeem, kuruš A. Needra pret Weinbergi iſteiz beſ wiſmaſalā realā pamata, leetojot toš kà labu polemifku eerozi pret pretineeku, kuram ar pateefbu newar nefa darit, waj ari weenkahſchi tadeht, ka ſozialiftu lapas mineto pahrmetumu deenu no deenas kladſinajufchās, un Needras garam

naw ta ſtipruma, lai atturetos pret eeſpaidu, kahdu dara kahda ſſtematiſka ſaunprahtiga apſuhdſefchana un kleeſchana. Muſſu ſozialifſti wiſā zihnā pret Weinbergi nekad naw darijuſchi mehginajumu pahrleezinat laſtajuš ar leetiſcheem peerahdijumeem; to wini neſpehi tikpat aiſ gara ſpehtu truhkuma, kà aiſ winu leetas wahjibas. Wini tadeht puhlejās darit eeſpaidu uſ leelo maſu ar pretineeka praſtu kengafchānu, ar praſtu melu pilnām apſuhdſibam un rihdifchānam, un to atfahrto deenu no deenas. Tas pee maſat attihſiteem waj pehz rakſtura wahjeem uſ kahdu laiku mehdi lihdsēt un leekās ari lihdsējis pee Needras, kaut gan to tur newareja gaidit. Pa dakai A. Needru uſ ſchi pahrmetuma iſſajifchānu laikam ari pamudinajufe apſina, ka ſchim pahrmetumam leelā maſa weegli tizēs, tadeht ka ta ſchai ſinā zaur ſozialifſtu kengajumeem jau ſagatawota.

Bet apluhkoſim tuwak, kà tad ihſti ſtahw ar ſcho pahrmetumu. Weinbergs pretojotees latweeſchu ſtrahdneeku atſwabinaſchānai no latweeſchu pilſonibas aiſbildnibas! Te nu wiſpirms jawaizā: kur tad Needra ihſti tagad eerauga ſcho aiſbildnibu? Waj wiſſch runā no ekonomifkās aiſbildneezibas, kahda zekas zaur ekonomifkeem lihgumeem? Uſ laukeem peemehram „pilſonis“ ir mahju ſaimneeks, un „ſtrahdneeki“ ir wina gahjeji. Waj nu Needra ſcho atkaribu grih atzelt? Waj wiſſch grih, ka gahjejs wairs nepilditu ſawu lihgumu un ſaimneeku wairs neklaufku? Waj wiſſch grih, ka mahju ſaimneeziba tittu wadita pehz mahjas gahjeju demokratifkeem noteifumeem? Ja, tas wiſs naw panahſtam beſ tagadejās „ihpaſchuma“ eeſtahdes atzelfchanas un ſozialifſtigas paſaules kahribas eeweſchanas. Un tas patſ ſakams no „ekonomifkeem“ lihgumeem pilſehſtās. Bet tā ka Needra taſ negrih, ka winu paſchu ſkaita pee ſozialifſteem (— kaut gan wiſſch pehdejos beeſchi ſlawē —), tad jadomā, ka wiſſch, runadams par ſtrahdneeku atkaribu no pilſonibas, nebuhs ſihmejees uſ ſcho ekonomifto atkaribu zaur lihgumeem, bet buhs domajis uſ politifto atkaribu, uſ atkaribu ſawā garigā un moralifkā tahlakattihſibā. Te nu mums atkal jawaizā: kur ihſti A. Needra redſejis ſcho latweeſchu ſtrahdneeku politifto atkaribu no latweeſchu pilſonibas winas ſaunajā noſihmē? Waj muſſu ſaimneeki pagafſtos apſpeeſch kalpus politifſti, un waj ſchee tur nedrihſt brihwi balſot pehz ſawas pahrleezibas? Ir ſmeekligi to domat, jo, ja kaut kur muſſu pagafſtos ſaudis bihſtas darit pehz ſawas pahrleezibas, tad tas weenigi ir tur, kur paſtahw ſlepens ſozialdemokratifſs terorifms. Ka kalpi jeb ſtrahdneeki uſ laukeem nejuhtas nekahdā pahrakā atkaribā no ſaimneekteem, redſams no tam, ka wini ſpehjuſchi algas ſaſtruhwet toti augſti, un ja ſaimneeks to negrih jeb neſpehi maſkat, wini eet uſ pilſehſtu. Ari neweenā zitā ſinā nebuhtu redſams, kur ſaimneeki buhtu kà kahds leetuweis, kas guk uſ kalpu paſchnoteiſchanas. Un itin tas patſ ſakams pilſehſtā. Weenigā atkariba, kas te pee ſtrahdneeka war buht atrodama, ir ekonomifkā zaur lihgumeem, bet uſ ſcho Needra jau nedomā. Katrā zitā ſinā latweeſchu ſtrahdneekam pilnigi peeder wina paſchnoteiſchana. St ihpaſchi winam ir ſawas beedribas, kurās tas ſwabadi war rihtotees, un weenigais leetuweis, kurſch wineem tur uſgufas, ir ſo-

zialdemokratiskâ organisaazija. Pee politiskâm wehleschanam latweefchu strahdneeks balso brihwi un neatkarigi no pilsonibas. Waj wini Rigâ newareja few eezelt fozialdemokratuš Dsolu un Bredkalnu par preefšstahweem pret pilsonibas wehleschanos? Kur un ar kahdâm brilleem Needra ihsti eerauga latweefchu strahdneeku politisko atkaribu no latweefchu pilsonibas, — isnemot, protams, labprahstigu padofchanos gudrata un moraliski spehzigaka wadibai, kahda ir dabiska un us kuras pamatojas wisa setmiga politiska attihstiba? Wišs schis Needras stahstis par latweefchu pilsonibas politisku aibildnibu par latweefchu strahdneekem ir tušča fantastija, kura dšhwe runâ pretim.

Tas, ar to Needra schai leetâ pateefš naw meerâ, ir pawisam kas zits. Newis strahdneeku politisku neatkaribu no pilsonibas winsch grib (— jo tahda jau pastahw —), bet winsch grib pilsonibas atkaribu no strahdneekem. Winsch grib, ka politiskâs leetas pee latweefchem waditu newis pilsoniski elementi, bet proletariski. Winsch to jau mineto behrnu spehles leetu „Uzlees“ ar waru grib no stahdit us galwu ar kahjam us augfchu. Winsch grib, ka pilsoniske elementi faktiski padotos proletariskai wadischana, ka pilsoniske elementi klanitos proletarisko preefšch, kâ to dara daschi muhsu demokrati un ari Needra. Un sche ir ta weeta, kur Weinbergs dewis Needram ihsto eemeflu preefch usbruzeeneem. Weinbergs negrib proletarisku wadischanu, tamdeht ka ta revoluzijas laika un pehz tam israhdiufes par nejehdstgu un nespehligu, par tahdu „wadischanu“, kura katrai tautai tik dara kaunu. Weinbergs arweenu stahwejis preefch tam, ka strahdneeks buhtu politiski „neatkarigs“ no pilsona, ka tas waretu organisetees fawâs beedribâs un aprast ar paschnoteifschanu. Warbuht neweens naw wairaf palihdsejis pee daschadu strahdneeku beedribu nodibinaschanas no pascha schuma. Bet pawisam zits jautajums ir, kam lai latweefchi ustiz tâ fauktu politisku wadischanu? Tas wifos laikos un pee wifam tautam bijis galwenais politiskais jautajums. Wišpahrigi atshis un nenoleedsams, ka preefch tautas labklahibas ir wajadfigs, ka winas wadischanu ustiz gudrateem un kreetnakeem wihreem. Bet kâ tos atrast? Tas ir wezu wezais jautajums, preefch kura atrifnaschanas pasaulê ismehginatas wišwifadas organisaazijas formas: neaprobeshota un aprobeshota monarchija, republika, aristokratija un demokratiya wišwifados paschapeenos. Neweena no schim formam naw israhdiufes par weenigi labo un derigo. Ar katru no tam bijuschu peedshwojumi, ka tautai ar to klahjas labi un itin tapat, ka tauta waj walstis zaur to eet bojâ. Wehstures filosofijas un ari wifu praktisko politiku gala flehdseens nu bijis, ka katrai tautai waj walstei sinamâ laika ir noderiga sinama politiska organisaazija waj walstis forma, statotees pehz tautas attihstibas stahwolka, ihpaschibam un daschem ahrejeem apstahktem; un kad schai sinâ tautas apstahkki pahrgrosas, isaug dabiska wajadfiba pehz walstis kahrtibas pahrgrosifchanas. Katras tautas attihstibai un apstahktem nepee mehrota forma atnes tai tik leelus nelabumus un postu. Wehsture mehs redsam scho formu grosifchanos pee weenas un tas paschas tautas. Wezâs Greekijas walstis mehs

redsam papreefchu monarchiju, kura tad pahreet aristokratiskâ un beidsot demokratiskâ republikâ. Ar pehbejo tad greeku walstis eet bojâ. Româ pastahweja papreefchu aristokratiskâ republika; tad ta palika par „demokratisku“, kura drihs bagatneeki eeguwa pahrswaru (kâ tas tagad schas Seemef-Amerikâ), un beidsot pahrgahja neaprobeshota monarchija, ar kuru ta daschus gadu fimtenus pastahweja un tad gahja bojâ. Lai nu atrastu, kahda organisaazija waj forma noderiga sinamai tautai, ir jaeewehro praktiski peedshwojumi, kas leezina, kahda spehja ir weenai waj otrai tautas schirai. Nekahdas teorijas (nedš par tautas suwerenitati, nedš zitas) te newar lihdsset. Tautas labums ir augstakais likums, pehz kura jarihkojas eewedot weenu waj otu organisaaziju. Tautai wajadfigs newis, ka weena waj otra teoriya pee winas tiktu zaurwesta, bet ka wina dabutu tahdu kahrtibu, kas wišlabati weizina winas tahlatattihstibu un pazelfchanos us augfchu.

Scho mehraulku leetojot, mehs nu waram dauds mas nahkt pee pareisa flehdseena, waj schimbrihscham latweefchem proletariska wadiba ir noderiga un eeteizama? Muhsu revoluzija un winai sekojoschee pahri gahri gadi ir wifai pasaulê neapgabshami peerahdiufsch, ka pee latweefchem proletariska wadiba ir pawisam nejehdstiga, nespehliga un noderiga. Schee gadi bij leels eskamens, leels pahrbaudijums, kura proletariatum praktiski wajadseja peerahdit, waj tas mahf wadit tautas un walstis leetas, un waj tas mahf atrast waldbai gudratos un kreetnakos wihrus? Un proletariats scho pahrbaudijumu naw isturejis. Winsch israhdijs par tik wahju, ka kahwas teroriset no fozialdemokratijas un atahwa wadischanu newis kreetnakeem, bet taifni, nekreetnakeem elementeem, kas rihkojas ar flepawibam un eskpropriaziam. Ir behrnischki, ja pret scheem peedshwojumeem, pret scheem peerahdiujumeem grib aistaišt fawas azis. Schee peedshwojumi isschir, pee latweefchem augschineto jautajumu us ilgatu laiku, warbuht us pahri generaziam. Proletariats newar buht latweefchu tautas waditajs, jo tas peerahdijs, ka wina wadiba eegrusch tautu smagâ postâ. Un no wifem elementeem, kas latweefchu tautai ir, winu pilsoniba israhdiufes par spehzigako elementu, kas spehji tautas leetu west us preefchu, pilsoniba pilsehtâs, un pilsoniba us laukeem (muhsu falmneeki). Waj tas patihf waj nepatihf, bet leeta tâ reis ir.

Un te ir tas zehlons, kadehk Weinbergs tik zeeti stahw preefch latweefchu pilsonibas. Tas noteef newis tadeht, ka winam weenigi pilsoni buhtu peeauguschu pee frds, bet tadeht, ka pilsoniske elementi schimbrihscham wišwairaf stahw preefch latweefchu kopejas tautiskas leetas, ka wišwairaf wini spehji weizinat wifas latweefchu tautas intreses. Reis gan war atnahkt zitadi laiki, tahdi laiki, kad pee latweefchem ari plaschakam masam warès ustizet noteifschanu par latweefchu tautas wadischanu; bet schimbrihscham no tam newar buht runa, un zil drihs tahdi laiki atnahks, to tagad newar paredset. Tee warès atnahkt tik tad, kad latweefchu proletareets buhs atgreesees pee latweefchu nazionalâs leetas un atkratijees no fozialdemokratijas, kura to isleeto tik par eerozi preefch faweem godkahrigeem noluhkeem, nedš mah-

zedama, nedj spehdama kaut ko padarit preefch strahdneeku intrefchu weizinaschanas. Taisni zaur to proletariats saudėjis fawu lihdsfwaru un weselu spreeschanu, kad tas zaur fozialdemokratiju kawses atskalbitees no latweefchu nazionalas leetas un west zihnu pret paschu tautu.

Puhledamees nodibinat latweefchu pilsonibas wadoscho stahwolli, F. Weinbergs pee tam arweenu warejis strahdat tik preefch pilsonibas moraliska swara pee tautas. Apgahdat latweefchu pilsonibai kahdas likumiskas preefchrozibas, tas

nemas nestahw F. Weinberga spehja. Wina rotas naw nelahda „walsts wara“. Winafch war tik palihdsset, ka latweefchu pilsoniba tiktu stiprinata paschapsina un nazionala fajuhta; ka wina eesafakotos pareisi un muhsu laikeem un walsts apstahktem peemehroti politiski usfati; ka wina arweenu wairaf saweenotos preefch kopejas politiskas rihzibas. Schis darbs reis eesahkts un, zeras, tiks laimigi zaurwesis, zik koti ari daschi pascheedomigi nelabwehki to mehgina nosahkat.

Laukfaimneezibas pagrimschana Kreewija. *)

Weens no Kreewijas nabadsibas zehlonkem ir tas, ka ta tautas dafa, kura nodarbojas ar laukfaimneezibu un is-taisa dewinas desmitas dafas no wiseem semes eedsthwotajeem, nestrahda kahrtigi wisu gadu, bet peespeeschas tikai 3—4 mehneschus gada. Semneeks tadeht neko newar eekraht un knapi ko spehji fewi usturet ar fawu wasaras darbu.

Daudsi, kwi atstihst leelo kaunumu, kahds zekas zaur pahraf ilgo brihwolaitu seema, mehgina to nowehrst, weizinat rofdarbu ruhpnenezibu. Bet wif mehginajumi isplatit mahjruhpnenezibu un wif lihdselki to pazelt, newareja un newar darit nelahdu leelaku eespaidu us tautas labklahjibu. Daschi mahjruhpnenezibas sari atronas tik leela pretruna ar teknikas attihstibu, ka tee zaur apstahktu waru lemti paschi no fewis issust.

Leelais daudsums brihwolaita seema ir koti nedabiska parahdbiba; tas ir tikai fegas no tam, ka wisa muhsu faimneeziba dibinas us labibas audseschanu. Zitās semes — Danija, Anglija, Saweenotās Walstis — pa seemu teek audseti un baroti lopi. Kreewija schimbrihscham wajag t a u k u, w i l n a s, a h d u, g a k a s, un mums par kaunu mehš sahkam schos produktus **west no abrfemem**. Peemehram preefch neilga laika parahdijufes us tirgus amerikaneefchu sahlika gaka, kura Peterburga lehtaka, nekā paschas Kreewijas audseta gaka. Ta kas nepawisam newaretu nahkt preefcha, ja kreewu laukfaimneeki peegreestu masleet wairaf usmanibas loptopibai un baroschanai.

Pats par fewi saprotams, ka daschos apgabalos triht wairaf waj masaf swara daschadee **loptopibas** sari. Pa leelakai dafai daschos apwidos buhs peemehrota loptopiba un peensfaimneeziba, zitos sirgotopiba, weetam atkal aitkopiba, putnu audseschana, kasu, trufschu audseschana, waj atkal bishkopiba un sikhkopiba eedsthwotajeem nodroschinās pastahwigus un eemehrojamus eenahkumus. Wif schee minete loptopibas sari attihstas un papildinas un prafa no laukfaimneekem tikdaudš sinaschanu un brihwa laika, ka ne pawisam newar domat par kahda brihwa laika atlitumu un mahjruhpnenezibu. Bet panahkt loptopibas pazelschanu naw nemas tik weegli. Scho usdewumu spehji ispidit tikai kopoti spehki, fastahwoschi no isglishtoteem zilwekeem.

Brauzot pa Deenwidus Austruma Kreewijas stepem, peemehram Woroneschas gubernu, Donas apgabalu, it newikus usfriht wehja postofcha darbiba. Sai gan stepju melnseme flehpi fewi ari eewehrojumu krahjumu auglibas, tad tatschu tai ir kahds eenaidneeks, wehisch. Zik ilgi stepe atronas zeeta stahwolli, waj ari ir aissargata no koleem, wehisch tai neko newar darit. Bet tiklihds seme ir kaila, wehisch tuhdat usahkt fawu postofcho darbu.

Naw fen, kahdi gadi 30—40 atpatat, Woroneschas stepe bija apauguse ar ihlensahli un zitam sahku fugam; schahda sahles fega aissargata semi pret wehju. Tagad tas zitadi. Stepju laukfaimneeku zenschanas pastahweja kopsch tam arween un arween **jaunas atmatas padarit par aramu fewi** un pehz 30—40 gadeem schahdas neprahstigas faimneezibas fegas mums ir milsiigi isplatijumi aramas semes, ganibas peeder pasazinu walstij, un kaila ar neko neaissargata seme ir kkuwuse wehjam par laupijumu.

Schahda wehja postofcha darbiba newar nemitigi darbotees, drihs parahdisees tas fegas, un weetam tas jau tagad redsamas. Us pakalnem lauki jau atstahki, jo tur nekas nepadodas, ta ka augliga semes kahrtu ir aispuhsta projam un palituse wehl tikai zeeta, bahlgana apahschgrunte, us kuras nekas newar augt. Un schahdi lauki peenemas arween wairaf.

Un zik tad ilgi ta deenwidus stepes faimneekos? Sefas jau tagad ir tahdas, ka jau it newikus jahihstas par schi milsiiga eezirkna nahkotni. Kahdas, ka kahds lahsts guletu us kreewu tautas galwu: tiklihds tur parahdas kreewi, sahlas postofchi darbi, gadu amtemu wezu dabas mantu isnihzinaschana. Peenemfem Sibiriju, it fewischki Amura apgabalu. Cefams tur wehl kreewi bija nonahkufchi, tur bija beefi zauri neisejami meschi, besgoligas taigas; bet tiklihds tur nonahza pirmee kreewu eebuhweefchi, sahlas tuhdat meschu isnihzinaschana un proti ne ar zirwi, bet ar uguni. Neprahstiga meschu isnihzinaschana noweduse tiktahkt, ka pat tahdas pilsehtas ka Gaharowfka un Blagowefschtschenskā par maltu malfā tikpat augtas zenas ka Peterburga. Tas pats noteek ari deenwidus stepes. Zik ilgi seme strahdajufe pee humusa attihstichanas; pagahjufchi gadu tuhstofchi, kamehr schi augliga seme attihstijufes. Tad nahza kreewi un lihds ar wineem gals: daschi gadu desmitu

*) Pehz N. Krutowa „Westit Jewropi.“

neprabtigas fainneeziabas un wisaudseligakee lihdsenumi top par postascham. Un seme naw tikdauds ismantota un isfuhsta, ka no wehja padarita neaugliga.

Schim parahdibam preefsch walsis leela nosihme un tam wajag wehrst us fewi waldbibas, semstwu un fabeedribas wehribu. Sche neatteezas tik ween ka us laufsaimneeziabas likteni, bet ari us milsigu stepju eezirkana nahkotni. Praksel un sinatnei jastahjas zihna pret scho draudofcho postu.

Ka galwenais lihdsellis schini zihna par wisam leetam buhtu minama **stepju apaudsfehjana ar meschu.** Zaur to wehjam teef aistrustots zetsch, seme nostiprinata

un uslabota; bet lai scho mehrki pareisi fasneegtu, wajag radit meschu joslas, kofu pudurus u. t. t., pee sam stahdi-
jumeem atwehlami it wif swabadee laukumi.

Kofl stahdami it wifur, kur ween ta masaka eespeh-
jamiba — gar leelzeem u. t. t.; daudsas weetas wajadses eerhtot fewischas aissargu joslas pret waldofehchem weheem weenadi un otradi. Schahdam joslam seme warbuht buhs atfawinama, bet ari no tam newar atkahptees. Tamlihds ari sferami stingri fokl, lai aiskawetu leela wairuma nozirft wifus tos meschus, kwei wehl atlikufchi. Wif schahdi meschi isskaidrojami par aissargu mescheem.

Kad druwa breest.

René Basena romans. No frantschu walodas tultots.

(Turpinajums.)

Gilberts eespeedas sahle, kas bija sposchi apgaismota un pilna ar strahdneekem swehtdeenas drehbes, gandrihs wifseem jauneem zilwekem, lihdsgeem teem, kuras winsch fatika us eelas un kwei farunajās flati, drofchi, neka nebihdamees un trofshaini sfracididami pa koridoreem.

— Ah! luh, ka! winsch fazija, zit tatschu gan juhsu teit gules schowakar?

Starp astondesmit waj astondesmit diwi, Gurmels atbildeja wihu lihdswilkbams Scheit naw wairs telpas guleschanai . . . Nahzeet, es jums rahdischu juhsu istabu.

Wini kahpa tahkat.

Cekschas apluhkofchana us Gilberta atstahja masaku eespaidu, ka ahrejas fahas apluhkofchana.

Taisniba, istabas bija spodras deesgan, tatschu bes sel-
titeem spoguteem, bes leelam gardinem, bes pukaineem plihsha pahsegeem, ka winsch to bija redsejis pee markisa de Meksimje waj pee Schakemina lunga: scheit redseja dselsu gultu ar baltu palagu un apsegu, galdu, tualetes galdinu no krahstotas dsels, krehflu un tihras seenas.

Wispatihkamato eespaidu gan winsch fanehma no fltumnizas.

Schaf stna belgeefchi bija preteji.

Beedri bija trofshaini, bet wini wif rahdijas buht fattzigi un labas dabas zilweki; wini pasinas weens otu; wini spehleja wifadas skolneeku nerahtnibas; wairums bija jau wairak reischu bijis Feita.

„Luh, mana fenaka istaba, fazija spredikotajs, waj es to atkal waretu dabut?“

— Ne, ta jau ir isdota.

Ari paschi preesteri tam likas buht preezigi, ari schee un tilai winsch weens pats bija fawads un behdigs.

„Ko darit gan es esmu nahzis scheit?“

Winsch fewi fajuta dufmas mostamees pret fewi paschu un winsch few gribeja eestahlit, ka rihtdeen, wismaf rihtwakar winsch wares aiseet no schejeenes, bes ka tas buhtu nepeeklahjigi.

Neisrahditees par rupju un masleet finlahribas wihu attureja.

Winsch ehda kahda leela sahle, nezit tahki no paaug-
stinajuma un bes ka dauds faprastu, klauffjas wardenas leetas, kuras tam stahstija kahds strahdneeks schakete, kuresch lassja augsta balfi, apsehdees katedri pee seenas pa kreift un apspihdets no kahdas lampas un klauffjas, ka fastinga no wifas tas neparastas fawadibas, ka teef fasautti schee preefsch-
lassjumi ar scheem meelasteem.

— Nu, klausees, Gilbert, meesneeks wajzaja, kad wa-
karinas bija pabeigtas, pa tam ka Belgijas semes un fabrikas strahdneeki noweetajas blakus plafschajās telpas, aiskuhpinadami itweens waj nu pihpi, waj zigaru, tad klausees, waj juhs neeset apmeerinati par to, ka es juhs atwedu schurp?

— Schodeen es to nestinu; bet rihta — tad tas wa-
retu buht.

Drais sahka smeetees, un fatformetas grupas tagad sahka besgala wihteas ap niwerneeti-malkas zirteju, kura rupja jautriba, draudriba, tiziba, atrafa no jauna wina weentulibas skumjas.

Lahga zilweki, bes schaubam, — weens no wineem nahza tehrset ar Gilbertu un iswajzaja par Franzijas fermam, — bet tik stipri atschkhras schee no teem, kuras winsch pasina!

Pret pulksten pusdewineem winsch fekoja puhlim us kapeli, kur astondesmitweens preefschstahwis dseetaja kahdu garigu dseefmu un flaitija kahdu wakara luhgschanu, kuras wahrdus preefta teiza tschetrkaintainu feju flamandentis, kuram bija plati plezi un kuresch bija jauns un kura wahrdos un balfi domas flehpas un schi balfs isteiza wifas jau-
nibas tizibu un schi tiziba tad eespeedas firdis.

— Kas schis tahds ir? Gilberts wajzaja.

— Kahds moderneeka kalps, kaiminsch atbildeja, kuresch schauschana isweizigs, ka Wilhelms Tells. Behdeja sweht-
deenā winsch papagaili noschahwa.

Widus altars bija kaŗdā ofola meŗchinā, kā Gilberts
spreda no wina labajām ihpaŗķibam un kreetnās sapulzes.

Ēee feenas neleelā augstumā bija eegreesti ar selta
burteem wahrdi:

Sanctus! Sanctus! Sanctus!

Franzijas mallas zirtejs klauŗķjās ar usmanību, ar is-
brihneŗķanos wairak nekā tikai weenreis ween ņho pirmo
luhgŗķanu, kas ņchowakar tika notureta Feitas kapelē.

Spredikotajs bija leels, refns zilweks, apŗehdees aŗ

Friedrichs fon Schillers.

kaŗda galda un kureŗķ jau no paŗķa ņaŗkuma bija aŗtiniŗ
ŗeju ar kaŗdu baltu plihwuri, kuru tas neatlaŗda.

Bet braŗķi un ņpeŗķigi winŗķ runaja!

Winam, ņķim ņeŗnam, bija paŗķas tautas dwehŗe
un kad winŗķ kluseja, tad ņķķita dŗirdam wina ņrds
runaŗķanaŗ turpinajumu:

„Es juŗ mihlu, mani braŗķi, tadeŗķ ka juŗŗu dŗihwiba
ir aŗi mana dŗihwiba.“

Gilberts pa tam apgulās, preeŗģis nebuŗdamŗ, un
aŗmīga.

Belģijas wehŗķ triŗzinaja loga ruŗtis.

Nakloŗķajā wakarā, noklauŗķees wehŗ triŗŗ reŗes reli-
ģiŗto ņprediķi, kureŗķ ņlaweja weentulibu un kopeŗo dŗeeda-
ŗķanu, winŗķ eefakŗa ar garlaŗķibu domat ņawas iŗtabas
weenatnē par winām „brihwajām domam“, un tad Gilberts
nospreda wiŗdriŗķat no ņķeŗeenes aŗbrauķt.

Ēeŗķ wakarinam winŗķ tuwoŗās kaŗdam Belgijas pree-
ŗterim, kureŗķ ņarunajās ar daŗķeem belģeefķu weentukeem;
dauds moŗu un beŗdu bija eegreestis ņķa weentuka ņeŗā un
ar ta peerdesmitajeem gadeem ņeŗā tam tomeŗ
bija redŗams tas augŗķeenes garŗ, kas pat
drupas padara ņaprotamas un ņķaŗķas.

Winŗķ nepaŗķna ta; winŗķ nemekŗeja ta.

Winŗķ to ņatķa.

Tas bija weens no neleelās Feit-Manaŗķas
grupas miŗķonaru jeŗuiteem, bet ne no teem,
kuri bija ņprediķoŗķuŗķi.

Gilberts to tikai uŗľuhŗoŗa, nedodams nekāŗdu
ŗķimju, nemas neeŗauidamees wĩnu preeŗģigajā
un banalajā ņarunā, kaŗda ir nepeerģeefķami
wajadŗģa, peŗķ tam kad garŗ wĩŗu deenu biŗis
ŗķipri nodarbinats un ņpeŗķis peekufŗ.

Preeŗteris atdaŗķjās no grupas, tuwodamees
Gilbertam.

— Tu, winŗķ ņaŗķa, wehŗlees ar mani runat?

— Ja, preeŗtera kungs.

— Ķeefķim aŗrā: nakŗ tagad ir jauķa.

Winŗķ atwehra koridora durwiŗ, kur winŗķ
uŗķawejās kausķu ņraumē, kā kaŗda kaŗŗŗ, kas
aŗŗur ņaŗķu ņteebriŗus waj neeŗras zauriŗķā,
un tad winŗķ iŗģaŗķa ar Gilbertu.

Nakŗ ķija ņĶana, ņwaŗģņķnaina un wiŗ-
maŗķaŗis troŗķnitis bija ņaŗŗirdams.

Tikai retas bolŗis paŗŗtrauŗa ņķo nakŗ
klusumu un tās paŗķas naŗķa no ņķolimontaŗ
puŗes jaunbuŗķejamo namu ņķalaŗķam.

Mallas zirtejam preeŗķ azim preeŗteris no-
ŗuda kaŗdā paŗķa gatwā, leŗni pa to ņokodams
un ņķi paŗķa gatwa aŗ pĩŗ aŗweenu pamaŗam
weda augŗķuŗ, bet puŗķreŗķlā ta nepaŗŗredŗama
raŗķijās buŗķ.

— Tu mani aŗŗibidini, ja es tewi ar „tu“
uŗrunaŗķu: taŗds ir paŗadums ar teem, kuruŗ
mihlē. ņķaŗ ņemē formalitates aplam neŗeent.

— Oh, paŗ ņķim leetam es neefķmu paŗraŗ
maŗģ. Maŗķķa kungs pee mums aŗi mani ar

„tu“ uŗrunaja un tāpat aŗi Wiŗķhela kungs. Ķr daŗķi,
kas ņķaŗ ņnā paŗ to tura leelas leetas — es neefķmu no teem.

— Tad labi, mans drauŗģ, ko tu gribi manim ņaŗķit?

Smĩķis ņķķirķŗeja ņem ņķo diwu zilweku ņmagajeem
ŗokeem; ņalŗis wehŗķņ dŗenaja pehŗeŗos maŗķonus un aŗeem
ŗokotajeem nebuŗķu biŗis paŗiŗķami, ja koku ņeena neiŗķaŗķtu
wĩneem ņleŗķtuwi.

Gilberts paŗaŗidija ar runaŗķanu, piŗms tee bija tikufķi
taŗķi no mahjās.

— Ķirŗiŗ es gribu juŗŗ atŗaŗķ, winŗķ ņaŗķa.

— Jau?

— Es neefmu ſcheit atnahzis weentulibas deht. Es eſmu ſcheit, gribedams parahdit Kwiwrenas meefneekam pagodinajumu, un, taiſnibu ſakot, es neſinu kalabad es eſmu ſcheit . . .

— Deewa roka ir gahdigaka, neta zilweku, preeſteris fajija. Wina wada tewi nepeespeſdama. Tagad tu gribi aiſeet? Es tewi koti noſchehloju, bet tu eſt brihws un wari darit kas tewim patihk. Tikai zitriht no rihta neaiſmirſti ſawu taſt kaſejae. Es negribu, ka tu aiſeji neehdis.

— Suhs eſeet koti laiſnigs, to naw ko noleegt: bet zif es eſmu jums parahda?

— Neko, mans ſehn. Beedri maſſa diwdefmit ſu deena par wiſu. Tu, nu tu neeſt ilgal palizis, ka tikai weenu deenu: es negribu, ka tu maſſatu. Tu eſt bijis eeluhgts, ka hds dahrgs garamahjeis, pehz ka es koti noſchehloju.

Ar ſawu maigo meermihlibu ſchee wahrdi eeſpeedas Gilbertam ſrdi zaur aiſſlehgtam durwim.

Jau kopſch fena laika neweens ar winau nebija ta runajis.

Wiaſch bija nonahzis lihds kahdai weetai, kur gatwa nogreeshas gar birſi, kura atradas kahda deewmahtes ſtatuja ar behrnu uſ rokam.

Gilberts raudſijas uſ otru puſt gareno ptawinu, gandrigh baltu mehneſs ſpoſchuma, un aiſ winaſ tai pahri pahrfahruſchos kailus kotu ſarus un joprojam wiaſch wehroja mahjas ſafadi un wiſus mahjas logus, kuri bija it ka atdiſhwojuſchees nakli.

Troſſchmainas baſſis un ſmeekli pazehlas un mira.

— Saki manim, waj tu pahraſ neapniki ſcheit?

— Oh! lihds ſchim ne! Suhs waretu ta par ſpredi-kotaju fajit. Es redſeju, ka wina naw neewaſchana preeſch nabageem. Es redſeju, ka wina ir draudſiba preeſch mums. Man gan tas wiſs truht!

— Tu eſt nelaimigs?

Maſſas zirteju pahrmahza raudas, kas bija wiſa wina atbilde.

Wiaſch ſaſlehhjas, buhdams nemeerigs deht ſaras wahjibas un ſahka kaſet, lai peerahditu zaur to, ka wiaſch neraud.

— Ja tu gribi, neruna neta, zeeſchuli. Bet ja tew runaſchana par tawam behdam dara ko labu, tad iſſuhdi man tas. Beſ ſchaubam, neta mehſ wairs neredſeſimees. Un tad, ſini to, neta jauna zaur tewi neuffinaſchu: jau eſmu dſirdejis wiſas diſhweſ nelaimes.

— Es eſmu gluſchi weentulis, Gilberts fajija, es ſtahwu ſawas zeribas paſcha zeka gala.

— Tewi atlaida tawa ſeewa?

— Ne, wina ir miruſe. Ta bija mana meita, kura bija tahda neprahte un tik kauna, ka es pat nemaſ negribetu iſteikt jums, ko wina iſdarijuſe. Man ir kauns par to.

— Waj tewim ir ziti behrni?

— Ne, wina bija weentiga. Un ari to, ka pirms wina man pameto, man beedri jau ſen manim bija aiſgreesuſchi muguras; es wineem tiku palihdſejis wina ſaweenibas leetas: preeſch taiſnibas es tiku ſrahdajis . . .

— Un kas ir dabigi, wini par to tewim nebija pateizigi?

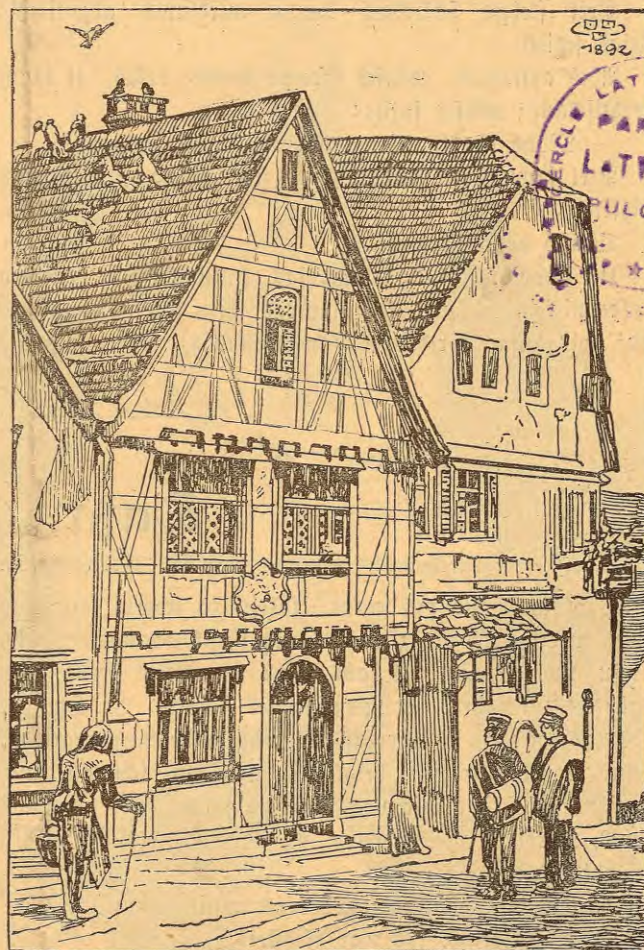
— Wini mani tika ſtuſchi. Es ar wineem neta kauna nebiju domajis, kad jau wini fajija, ka es eſot wezs.

— Tu tahds nemaſ neek. Tu iſſkatees wehl jauns!

— Jums es drihtu iſteikt preeſtera kungs, ka wineem ir taiſniba: es juhtu, ka es eſmu wezs kluwis.

— Un tas bija wiſs? Waj tewim ir wehl wezati?

— Ne. Ir tikai weens weentigs zilweks, kuruſch neta naw pret mani iſmainijeſs. Es newaru teikt, ka es buhtu ar wina weenis prahtis, buhtu preeſch wina balſojis, ne, tas ir kahds muiſchneek: bet es wina miſlu no wiſas

Mahja, kura Jr. Schillers Marbacha peedjima.

ſirds. Un kad es pahrahu ſcheit uſ Pikardijas nomali ar wehrſcheem, juhs ſapratiseet, tad wiaſch bija jau tik ſlims, ka es pat neſinu waj tik wiaſch naw jau miris.

— Naſ, kas tad tewim wehl paleek?

— Neta, preeſtera kungs: es eſmu gluſchi weentulis.

— Scheit tu maldees, mans labais draugs! Deews tewim paleek un Wiaſch tewis gaida.

— Kur wiaſch ir?

— Starp tewi un mani. Tu Wina neſini, bet Wiaſch nahk uſ tewi, lai tu dſirdetu Wina wahrdu. Uſklaufeſs mani, jo es eſmu atminejis, ka tewim ir taiſns gars. Es gribu atſtaht tewi; manis gaida; man ir janodarbojas ar daſcham zitam leetam, un ar tewi pehz tam, es negribu

tewis atstahst tawās skumjās, us nahwes fleegšana. Waj tewim ir laba atmina?

— Par nelaimi, ja: es atzeros wifu.

— Pat ari wahrbus?

— Wifu to, ko es saprotu.

— Tad nu, ņowafar, pehž luhgšanas, ņawā gultā, neaismeedst tuhlit. Paņrleeži ņawā garā wifu to, ko tu tiki dņirdejis un kas tewim ņrđi aistustinajis; klusbā tu wifu to ņapratņ labat; un tad tu buhņ muhņ atstahjis, es domaju, ka masafais kahds neleels mirdsums ņrđi un kahds preeks no wifa tewim buhņ palizis.

Wini bija peenahņuņhi leelās mahjas taiņnajam ņpahnam.

Pret ņlehgu ņņņirbam lampu mirdsums apgaismoja alejas ņmilti.

Abis apstahjās, winsch issteepa ņawas rokas, it kā us ņwehtishānu; winsch ņazija:

— Mans brahli un mans draugs, aplamp mani!

Pret ņawu ņrđi Gilberts juta ņrđi puņtam, kas winu mihleja.

Winsch nesinaja wahrdu.

Un ņhās weentuligās mahjas klusumā pehž pulstien pusdeņmiteem wafarā, kad lampas bija jau isdņehstas un kad, wisgarām koridoram ņawās istabās, beedri jau bija

atdewuņņees meega mahtes warai, Gilberts Klotets wehl reis atzerejās wifa ta, ko winsch bija dņirdejis.

ņrahsas nahja winam atminā tahdas, kahdas winsch tās bija dņirdejis ar wifu to akzentu, ar wifu to brahligo dņihwibas ņpehku un deewiņņibu kahda winās bija eeslehgta.

„Mans nabaga brahli, neraugotees us to, ka tu eņt behdu ņagrauņis, tu tomehr eņt bagats. Taws darbs ir kā luhgšana, kā ņauņšana pehž pateesbas, pat tad, kad winsch ir par templi malbijees, zits deews wina namā miht. Tu pazel ņawu lahpsu un engeņt tewi reds; tu eņt eetihts no neredņameem draugeem; tawas mokas un taws nogurums laisch ņaknes ņlawas tihrumā . . . Oh! kahds preeks ir netift teefatam no kaudim! Winsch! Winsch ir ta leelā ņņehlastiba un ta leelā laipniba! Winsch usmekle katru taiņnigu dwehņeli! Winsch ir peedewis neredņigā gara pahrsahpumus. Winsch ir wispahrs wifu peedewis, ko ņrđs un juhtas ir grehtojuņšas. Winsch ir bahrgs titai pret lee-tukeem. Wifus zitus winsch usnem pee ņewis. Deews ne-apbehdinās. Ko winsch pahmet, tas weenā ņkatā buhņ manams. Pazel titai ņawas azis, mans brahli, un newis kahdu pahmetumu, bet peedoshānu tu laņņ.“

(Turpmat wehl.)

Tajā pat laikā.

No A. Baitpurwina.

Paņrnahjis no pusdeenās, ņofoju pa trepem augņņup lehni, meerigi, kā jau zilweks, kura issalkums apmeerinats, ņofoju un domaju, zif labi buhņ atpuhstees istabā, pa-glahbtees no pahrat dedņigeem ņaules stareem . . . ņm . . . Kas tad tas? . . . Neeeenadi kahjas ņpehreeni pret grihdu, kauni wahrđi, krehsu brihņņņehšana un ņņnahņņehšana, kā zihnotees, kā plehņņotees, ne pa jokam, bet no wifas teefas, warbuht us dņihwibu un nahwi . . . Un muhņu dņihwohli! . . .

Te tew bija laba pehžpusdeenās muņita!

Kas tad, welns, tur war plehstees?

Durwis atweras un pa tām issleidsas Marta, ņaim-neežes meita. Wina ņaweebuņes kā leelās nepatitņhānās, peetwihkufe, usbudinata, kā aņaras walbidama, paleet brihđi stahwot, kā gaidot ko, kā nesajehgā, ko darit.

No eesņšas dņirdami neweenadi kahju ņpehreeni pret grihdu, pret ņenam, ņnahņņehšana kā ņmagā zihnā un apņeeņti kauni wahrđi. Durwis atņpahrgst un ņpehžigi grubņis issņreipuko gaischmatains, peesarjis jauneklis. Winsch tiftko neatņftas koridora otrā ņeenā, bet ņaturejees draudoshi atgreesņas pret durwim, pa kuzām nupat issņrehjis, aif kuzām nupat issņaneja Martas tehwa kaunā balņs: „Mana mahja naw preeņņ tahdeem kaudim!“ Tad durwis ar ņparu aifzehrtas.

„Nefaki ne wahrda,“ meitene luhdņa, nehma jaunekli aif rokas un aizina: „nahž, eesņm!“

Klusedami tee kahpj pa trepem lejā, eet pa eelu projam . . .

No tās reises gaischmatainā jaunekka neesmu wairs redņejis un ari Marta atnahņ pee mahtes titai darbdeenās, kad tehwa naw mahjā, bet wafaram tuwojotees, klus un nemanot nosuhđ, nosuhđ kā ehna pehž ņaules reeta. Marta ņtaigā aifņlihwurojuņes melnu plihwuru, daschreis ari ween-ņahrschā nowalkatā ņegenē eetinufes, kā kahda nabadņe — lupatlase, ņtaigā kā mehma, kā bes walodas. Dņird, gaischmatainais jauneklis eņot apzeetinats un ismifuma brihđi ari Martu nodewis . . . Par ko, kapehž? Deews to ņina! . . .

Martu reisem war ņastapt ari us eelas, titai grehti to paņiht, bet gaischmatainais jauneklis naw wairs redņets.

* * *

Wafara ņaule ņpihd logā.

Zahl tahli us deenwideem, us rihteem, us wafareem, zif tahlu ween azis ņneeds, melni jumti kā aptwehpuņhi zelmi lihđumā, kas tiftko nodedņinats un melnee zelmi wehl grusd un kuhp, zits wairat, zits masaf.

Dņiti apahņchā us aņmeneem klauds pakawi, kaut kur kā balņus zehrt, eeswilpjas lokomotive, un pamalē nosteepās balta mahkuu rinda.

Koridorā durwis noklauds, kahds nowelņ galoschjas un aifseet, laikam ņehki.

Atkal pilnigs klufums.

Nemanot faule aispeld besgalibā, beids smaiddit seltainos smaibus, atrauj no loga mirdsoschos seltškesnu pirkstus, slihgst pamalē silganās duhmakās, kluhst nesposchi farlana, kluhst nopeetna kā pee mireja gultas. Un austrumos wies horizonta stahj tumšču mahkonu rinda, kaparbrušnām galwam, kā preesteri melnos mehtekos, preesteri — fastin-gušchi luhgšchanā.

Deena beidsās.

Istabā ronās krešļa.

Koridors, pa kreist durwis us ahru, pa labi us blakus istabu; koridora galā durwis us ķehki — pee klauweju.

„Luhdsu!“ atskan klusi swiniga balss

Baweru durwis: dibenā pee loga balti klahs galds, aif galda diwans, us kura sehđ diwas feeweetes. Weena no tām ir Marta, faimneezes meita, otra — laikam weeschāna.

Sinaju, ka tee, kas te nahja bija leele demokrati un zeremonijas nepasina: jo ween-tahrschat, jo labak; tadeht gabju klahst un sweižinaju arti sवेशo feeweeti, kā wezu pastau.

Winaš feja koti atgahđina seeweeschu feju simejumus swehtu rakstu grahmatās, lehtos isderwumos. Afas konturas starp tantes melneem mateem un papirbaltu feju. Ari azis un usazis melnas, kā tās melnās punktis un strihpas us baltā papira, kuras bildē apsihmeja to weetu.

Un newikus man eenahļ prahtā, ka tahđai wajadsejis isstatitees Marijai Magdatai, kad ta gabja apraudst Kristus kapu un es peesimeju: Marija Magdata.

Tā wina jau wairaklahst nosaukta, wina brihnejās un leelās, melnās azis eeplehsch wehl platafās.

Saktu masgatees.

Jr patihkami klauštees winaš swinigajā balsi, kad ta runā ar Martu, kura ir klusa un atturiga, un ja ta tahđu wahrdū teiz, tas stan tik tumšchi, itkā wehstītu kaut ko kaunu, breesmigu, un pate wina isstatas kā pahrafmenota.

Uf galda guf pirksta leeluma lellis melnos swhahrijinos. Ta neezigums atgahđina ko nelaiķā dšimuschu, ta stingums — kaut ko is nebuhtības walšis.

* * *

Beedris bija isbrauzis. Biju weens fawā istabā.

Ahrā lihņaja smalks leetus. Logs bija afarots. Sajutu weentulību.

Logā puhta wehisch. Seemas rahmji bija isnemti un dšestrums ķehrās pee plezeem, pee zeteem.

Isgabju ķehki.

Marta sehđeja weena, kā wakar sehdejuse un luhkojās apswihduščā logā, zaur kuru netaš nebija faredsams.

Mahtes nebija mahjā.

Koridori, ķehki isejot, jau wakar, aishwatar biju dširdejis

pa teikumam, pa pusteikumam, wiswairat no mahtes, dširdejis, kas lika domat par kautko kauni noslehpumainu, par ko, kā litās, domaja druhmā meitene.

Nemihlu zilwekus ispraschnat, apmeerinos ar to, žit garām ejot pee manis atlido. Tikdaudj tomehr nopratu: kahds mihsch zilweks buhtu noteesats us nahwi un Marta bijuse to apmeklet; itkā tas pats buhtu tas, kusch kahdreif ismifuma brihđi to nodewis, deht kura ta wajata, bet kad tas noteesats, aismirfuse wifu, naw behđajuse par sawu dšihwibu un gabjuse us zetumu to apmeklet.

Kur, kad un kā tas notizis, nesinaju. Warbuht tas tā

Momsena peemineklis Berlinē.

titai manā fantasijā, bet . . . litās kā dširdets, pa druskai ween uftwertš, fakopots.

Atzeros dširdejis ko par sवेशču paš, par sleigschanos kluht pirmai, atzeros wakar redseto, pirksta leeluma lelliti ar dšelteneem matineem, melnu kleitīnu, Magdataš pastaidrojumu, ka tas zetumneekem ko kawetees.

Lellischa schodeen nebij uf galda.

Warbuht kaut kur nomeštš: zetumneeks, kas naw baidiees par sawu dšihwibu, nees ar lekkeem rotatees! Es buhschu par wifu maldiees, ar mani pajotots.

Bet taifni schis lellis nahļ prahtā atkal un atkal, un

leekas, kas bihstams, kauns ais ta flehptos? Kapeh; tas
tik ahrfahrtēji mašs? Kapeh; winam melnas drahnas?

Ne, ne . . . newar buht nekās kauns . . . Marta pa-
greesch galwu uf manu pušē un eesauzas wišai dšihwi:
„Magdafa lika juhs sweizinat!”

Seja winai peetiwihuse, azis mirds kà uswaras preekā.
Tas pats isflaneja ari balst.

Eik labā prahtā neatzeros fen winas redsejis: isftatās
itkā karakwalsti eegumuse, kà jaunata kkuwuse.

Schint brihdi wina bij staisa.

Winai kas labs, preezigs bij gadijees, domaju.

Bik lehti war malditees fawās domās par kahdu zil-
wefu, fewiškfti, ja fahf fantaset par wifu, ko pa ausu galam
dširdejis!

Schodeen wina tahda preeziga, jauneklīgas drofmes un
pašchapstnas pilna, schodeen man wina patihf, faku winai.

„Ja?” wina peefihmē kà waizadama, ka par ko schau-
hidamās.

Winai laikam nu labi gahjis? turpinaju.

Nesinot, atteiza un kkuhst nopeetna. Mahte winu scho-
riht esot bahruse.

„Par ko?”

„Laikam buhšchot pelnijuse . . .” runā kà iswairidamās
no teeschas atbildes un ftatas uf mani tā, itkā par waru
gribetos man ko pastahst.

„Suhs gribeet man ko teikt?” waizaju meeriģi.

„Magdafa lika juhs sweizinat!” wina stahsta, kà iswai-
ridamās negaiditam jautajumam.

„Bik reis wina lika sweizinat?” waizaju redsedams, ka
wina runā ne to, par ko domā.

Ja, wina loti interesejotees par mani, atbild pawifam
zitu, kà waizaju, un ftatās apmiglōtā logā weegli usbu-
dinata, kà gaididama ka fewiškfta.

Warbuht trauzeju, nodomaju un gahju fawā istabā, us-
wilku mehteli un gahju pee beedreem, kur paliku ari nakti.

Pahrnahju tikai otrā deenā peh; pusdeenas. Manā
istabā drehbes no peekarameem nonemtas, ismehtatas, gultas
fajauktas.

Rehfti Marta seh; pee loga, greesch mirtei farinus nost
un wij wainagā. Pirksti kustas gaušē, kà beš dšihwibas.
Seja flimigi bahla, kà fadausita, azis faraudatas, beš
spošchuma.

Prasu, preekch ka schis wainags.

Luhpas fahpigi fawekas, bet wahrdi nenahf.

Reisem pirkti apstahjas un azis raugas logā kà mulkei.
Istaba pilna skumju un ismifuma, kas ispluhst no meitenes
wišas buhtes. Instinktiwi nojaušchu ka notizis kas nelabs,
breesmīgs, bet istaujāt meiteni schahdā stahwokti, usbahstees
ar fawu stakabribu, isleekas wairat kà noseegums.

Prahtā nahf lesse ar melnajeem fwahrzimeem un tumšcha
nojauta faka, ka ta bijuse kauna wehstnese, nahwes
wehstnese.

Genahf Martas mahte, prasu, kas manu istabu is-
wandijis: nekās wairis naw fawā weetā.

To Marija Magdafa darijuse, stahsta, un winas balst
ftan neparasti druhmi. Nehmuschas wakar abas ar Martu
pa manu istabu wehl ihft pirms pusnaktis. Istaišjuschas
no drehbem kà zilwefu, eelkuschas gultā un eedewuschas
rewolweri rokā. Domajuschas mani isbaidit: kad es pahr-
nahfchot, taišfchot uguni, eeraudfchot, domafchot, ka beedrs
pahrbrauzis un noschahwees. Smeedamās nehmuschas un —
taisai tajā pat laikā winas balst kkuhst dohja un fahf
drebet — tajā pat laikā . . . winas balst aischahwās kà
ko schausmīgu eeraugot un beidsamos wahrbus wina dwešch
kà ischukstot: Frijis zeetumā nogiftejees . . .

Tā tad manas nojaušmas bijuschas pareišas, pirmais,
kas man kriht prahtā.

Eik brihniškftis, tik fawads esot schis gabijums . . .

No ka winas to sin? man newikus paspruhf jautajums.

Es neesot pahrnahjis un schorihf jaufuschas atkal wifu
ahrā, tad eenahfuse Fritschā mahte . . . raudot, brehzot,
esot kauna . . .

„Kauna? . . . Par ko?” eewaizajos atkal nesaprasdams.

Tas jau esot tas breesmīģais: Frijis esot apschelots . . .

Eikās, ka tagad es wifu faprasu: mistifto lesli, meitenes
apzeemojumu zeetumā, winas wakardeenas uswaretajas
preeku, winas schis deenas ismifumu . . . mahtes kaunumu . . .

Un kad atgreeschos fawā istabā un redsu iswanditās
drahnas: es redsu behrnus te spehlejam nahwi, redsu wahji
apgaismotu kameru, ismifuschu jaunekli roku pazekam un kaut
ko eedseram un agonijā zihnamees, redsu gaischi apgaismotu
galdu un nepastihstamu roku rakstot wahrdu: apschelots . . .
un kà isfmeekls ftan aufis fainneezes wahrdi: „tajā pat
laikā, tajā pat laikā.”

Maršs.

Uspasijas.

St wakara tu pee debešm mihti,
Aptehrpts ar purpura mehteliti,
Mirdsoschais Maršs!

Un tewim aplahrt un garam ar steigu,
Pa putnu zeku beš gala, beš beigu
Get brahfu bars.

Bet welti fewim meklejot tultu
Slihd pahri pahr winu balto pulku
Tams farkanais stars.

Es fawas fahpes pee tawām seenu,
Kad welti sche ftas pret tumšas seenu
Manš spahrnotais spars.

Un ilgās, muhšchigi neišjaustās,
Kā wilnis pret kraštu, linijās laustās
Saschelas gars.

Apfkats.

Walšis domes darbiba.

Walšis dome 24. oktobra sehdē beidša zaurlukhot agrarprojektu. Un d r e i t š u k s eefneedsa papildinajumu, ka semes eefahrtoschānas komišju lehmumi tikai tad atstahstami par likumigeem, ja sehdē bijis klahst semneeku aistahwis. Schahdam papildinajumam naw pretim walšis domeņu departamenta direktors Ritičs, to pabalsta Kropotows, Rowakenko II. un Dworakinows, bet to aplaro oktobristu wahrdā Rodsjanko un Dmitrufors. Balsojot papildinajumu tomehr peenem ar labo un kreiso balsim pret zentra un semneeku balsim. Tahlak peenem paragrafus no 95. lihds 105., bet 98. paragrafu nodod atpatat komišjā. Ar to projekta pirmais lašjums pabeigts.

Pehz paušes sehdē atkal atklahj pulksten 2. Us deenas kahrtibas stahw teefleetu ministra projekts par fodu peespreeschānu sem finama noteikuma. Simotajs Adšchemows (kadeš) referē par šoha likuma projekta pamata noteikumeem. Ar šoho likuma projektu nodomats muhsu lihdsšchinejat fodu tabulai peerindinat jaunu formu — šodischanu ar sinameem noteikumeem. Šoho foda kahrtu grib isleetet tikai pee masak šwarigeem noseegumeem — protti, pee tahdeem, par kureem neusleek leelaku fodu par 1 gadu un tšchetri mehneschi zeetuma. Tahlak šchi fodu kahrtu buhtu peelaiščama tikai pee tahdam personam, kuras moraliski masak šamaitatas un isdarijuščas noseegumu tikai pirmo reis. Schahdos gadījumos teefai teef nu dota teefiba, bet newis uslikts par peenahkumu, peespreest fodu ar sinamu noteikumu. Likumā noteiktis fods teef peespreests, wainigajam nolakts preekščā un winsch atklahiti top pee tam brihdinats, tikai fods neteef tuhlin ispidits. Pehz diwi, waj trihs gadeem (Luhfojotees us noseeguma šmagumu), ja noteefatais pa šoho pahrbaudijuma laiku labi usweedes, winam fodu pamasam atlaišč. Atteezīgā komišja šhos noteikumus atstahstot par koti pareiseem. Bes tam komišja no šawas pušes leetot preekščā, schahdu foda peespreeschānu isplatit ari us zeetofnā noteefateem, ja wineem peespreestais fods nesneedsas ilgaki par 1 gadu un 4 mehnescheem. (Labā pušē kahds šauj: „waj bumbu fabrikanteem?“) Komišja tahlak isteekufēs, ka ari šwehri nato teefam dodama teefšba, peespreest schahdus fodus. Pee širgu šagkeem schahds fodu weids naw leetojams.

Samielowkis (labais) šaka garu runu pret šoho likuma projektu: tas nepaliskhot bes šauna eespaida us dšihwi, jo eedšihwotaju intreschu apšardšiba teefot ar humaneem likumeem wahjinata; bes tam jaunais likuma projekts praškhot jaunus isdewumus, kuras nahšchotees nest newis laupitajeem un šagkeem, bet meerigeem eedšihwotajeem. Kreewu tauta tahdu likuma projektu, ka šoho, nesapratšhot: tas šazelschot tikai leelisku šašchutumu. Wiša seme jau tagad štenot un waidot, noseedšibam wairojotees. Bes tam wehl tas redigejums, kahdā šoho waldibas projektu pahrsrahdojuse atteezīgā komišja, esot weentahrschi neleetojams. Winsch tadeht leek preekščā, likuma projektu atraidit, jo tas esot isstrahdats newis tant noluhkā, lai noseegumi ma-

finatos, bet lai wairotos. (Peekriščana pee labajeem). — Nolemj runataju šaraksu flehgt. Peeteikufšees 49 runatajt Pehz pahtraukuma sehdē atklahj atkal pulksten 4½. Teefleetu ministris Šchtscheglowitows, aistahwedams eefneegto likuma projektu, dod ihšu apstātu par tagadnes leelakās dakas kriminalistu domam: wiš tee esot zeefchi pahrlleezinati par schahda likuma leelisko derigumu. Šihaki ministrs pakawejas pee daschadām zihnas metodem ar noseedšibam, dodams atstātu us šchās zihnas šahumu un attihstičchanos. Wehsturē par zihnu ar noseedšibam fewiščta nodaka šahkufēs pagahjuščā gadu šimtena otrā pušē, kad radušchās pašstahmās antropologikās un šozjologikās školās, kuras usšwehruščas wajadšibu, pee fodu uslikščanas un pahrspreeschānas pehz eespehjas eewehrot noseedsneeka ihpatnibas un šawadibas. Sewiščku weetu minetās školās nu eenemot fodu peespreeschāna ar sinameem noteikumeem. Pakawedamees pee noseedsneeku eedalščanas gadijuma un paraduma noseedsneekus, ministrs ašrahda us weselu rindu mahzitu un eewehrojāmu kriminalistu, kuri nahkufchi pee pahrlleezibas, ka us gadijuma noseedsneekem ihšee zeetumu un ziti eeflodšičchanas fodi atstahjot šaunu, posta pilnu eespaidu. Gewehrojot tos nopeetnos truhkumus, kahdi pašahw Kreewijā fodu šstemā, šchis šaunais eespaids te esot wehl it fewiščki šajuhtams: us ihšu laiku Kreewijas zeetumos eeflodšitee gadijuma noseedsneeki teefot jo weegli šamaitati un tā padariti par ihšteem paraduma noseedsneekem. Tahlak ministrs šihaki pakawejas pee daudšo zeetuma leetās notureto kongresu nolehumeem, kuri ari wišpirmā kahrtā usšwer domas, ka labaki un noderigaki ir neilgo zeetuma un zitu eeflodšičchanas fodu weetā leetot tikai fodu peespreeschānu, bet us wianu ispidišchanu pašahwēt tikai tad, ja noseedsneeks pa otrreis kriht foda. Tahlak ministrs peerahda wišus šchi likuma pretineeku ašrahdijumus par nedibinateem un pašahw us likuma projekta peenemščānu, tadeht ka tas nahš par labu meerigu eedšihwotaju interesem. (Peekriščana pee labajeem.)

Te nu rinda ziteem runatajeem, bet presidents gluschi negaidot pašno, ka Andreiščuks un daschi ziti eefneegufchi preekšlikumu, nemt šoho likuma projektu no deenas kahrtibas semē un stahtees pee likuma projekta pahrspreeschānas par weetejo teefu. Schahdu preekšlikumu, protams, atraida un turpina eesahktā projekta pahrspreeschānu. Wahrds tagad peeder Mašlakowam un winsch tura špihdofchu runu projekta aistahweschānai.

Mašlakowaruna. „Walšis zihna ar noseedšibam ir weens no wiššwarigateem un tai pašchā laikā weens no wišnesefmigateem usdewumeem. Walšis istehre šchim noluhkam miljonus, noškufst lihds wišleelakai zeefširdibai, isleeto pee tam šaweem noluhkeem ir teefu, ir poliziju, ir zeetumus, bet noseedšibas pašahw tomehr, un meerigee eedšihwotaji zeefch wairaf un wairaf. Un tas ir ne tikai walšis nespehšs, bet ari lahšis, kufsch gulštas us walšit, kad ta štaigā nepareišus žekus. Šebšchu likums par fodu peespreeschānu ar sinamu noteikumu ari nenowehrfis wišas, tad tomehr

winsch stipri pamafinās noseedsību daudsumu. Schis likums nowehrfis postu no teem, kuruš wehlwar glahbt. Bailēs, ka nahotnē teescham war dabuht zeeft peespreesto fodu, atturēs nejauschā gadijuma noseedsneeku no jaunū noseegumu pastrahdaschānas. Zihnā ar noseedsībam, waldibai jadomā us tam, kā noseedsības isnihzinat, bet newis us tam, lai israhditos par nepeeeetamu iffatrai zilwezigai juhtai. Israhdotees par nepeeeetameem katrai zilwezigai juhtai, war warbuht sagatawot few karjeru un nolihdsinat few usdeeneschānas zeku daschi atfewischki teefas darbineeki, bet walstis to nedrihtst darit! (Beekrischāna zentrā un pa kreisf.) Walslij tas ari naw wjadstigs, jo walstis netaisa ne karjeru, ne ari gaida usslawu; walslij te ir tikai weens mehrtis pamafinat noseegumu flaitu! (Beekrischāna pa kreisf.) Rungi pahrdomajat paschi: waj gan war teikt, ka schis jaunais likuma projekts pawairoš noseedsību flaitu? Waj domneeks Samiflowstis, bijuschais profurora beedrs, gan nesin, par kahdām „skolam“ noseedsneekem noder muhfu zeetumi? Waj winsch gan nesin, ka zilweks eeeet tajos nefamaitats un isnahť no teem pilnigi famaitats? War jau buht bahrgs un nelokams: war propogandēt par labu nahwes fodeem; war eeteikt — kā pagahjuschā gadā to darija domneeks Markows II. — noseedsneeku ruhnišchānu; waj winsch to tikai pajotam, waj nopeetni domaja, nesinu; wisu to jau war fludināt un spredikot — to es saprotu. Reprefju pastiprināschānas noluhkā tas wisu jau buhtu faprotams; bet jassina pee tam weena leeta: schahdai reprefju pastiprināschānai buhs ari sawi resultati, fawas sekas, un tas buhs tās, ka noseedsību flaits wairosees. Bet mehš tatschu newaram nemt wehl nefamaitatus zilwekus, weenlahrschus gadijuma noseedsneekus un us krona rehštinu zeetumā pahrwehrst tos par paraduma noseedsneekem.

Man wehl jafaka daschi wahrđi, atteezibā par jaunā likuma isplatišchānu ari us zeetofknē nosoditeem. Ministrijas projekts issatas pret schahdu isplatišchānu, tapehž ka zeetofknis naw nekahda negoda weeta eeslodšiteem, par kahdu usstatams tikai zeetums. Bet sche eeweefusēs kahda pahrapraschāna. Ko lihds noteefaschāna us eeslodšichānu zeetofknē, kad pati eeslodšichāna un foda nosehdeschāna loti beeschki ari pee schahdeem noteefateem tomehr noteef parastos, ideenischtos zeetumos? Un schahdās „goda weetas“ weseliba teek ispostita: kaubis winas atstahj eedami pretim nahwei un kapam. Bet galwenais pee wisa ta ir tas, ka muhfu tauta sawā teefas un taišnibas apstnā nepasihst nekahdu šarpību šarp eeslodšichānu zeetumā un eeslodšichānu zeetofknē. — Weidsot Maklakows oponē Samiflowstīm, wadzadams tam, waj gan winsch til tablu jau aiskuwis no sawas politiskās darbības, ka nesinot wairs, žit beeschki tagad politiskās prawās teek eepihiti jauni zilweki, kureem ne mafak kā sagkeem un blehscheem buhtu wjadstigs un noderigs, baudit jaunā likuma labumus. Neeka deht jauns študents jau pee pirmā gadijuma teekot us ilgu laiku eeslodšits zeetofknē; tur winsch atrodot few draugus, tee winu nemot

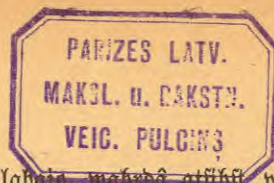
„politiskā skolā“, isstahštidami un eerunadami tam to, ko buhdami swabadibā nebij usdrihtstejuschees runat, — un pehž no eeslodšijuma isheetot ar „politiska mojektā“ sposchumu apstarots faruhgtinats zilweks. Un tā teekot raditi netikai zeetumos blehschi un sagki, bet ari zeetofschnos pahrlēezinati un faruhgtinati, faniknoti politiski noseedsneeki. — Schis teikums fajet smeeklus. Us tam Maklakows faka: „Rungi, es wehletos, lai tee, kas smejas par manu wahrdu pateefību, nedabutu to isbaudit paschi pee faweem brahfeem, behrneem un ziteem tuwineekeem, kā to dšihwē redsam it us foka. — Winsch beids sawu runu aisrahdidams, ka jaunais likums buhs par leesu labumu teefai wispahri un swehrinato teefam fewischki. Ja negrib turpināt lihdschinejo, beeschki nesaprotamo fodu peespreeschānu, tad wjadstigs dot ari swehrinato teefam teefību, peespreest fodus ar sinamu noteikumumu. Jaunais likuma projekts esot tahds, ka ar to nefa newarot pasaudēt, bet tikai fasnēegt labus panahktumus. Maklakows faka: „Schis buhs muhfu tagadejās feštjas un wispahri muhfu domēs pirmāis likuma projekts, kuru fajutis wisur: tas buhs pirmāis likums muhfu realās dšihwes uslaboschānas žekā.“

No oposhžijas pufes winam sagatawo aukaimu patišchānas israhdišchānu.

Pehž wina runas sehđi flehds ap pulkst. 1/27 wakarā.

Sehđi atkal atklahj Wolkonstis 26. oktobri. Turpinajas debates par fodišchānu sem nosahžjumeem. Kapustins atrod par wjadstigu jautajumu apgaismot no ta stahwotka, no kahda us to fstatas weentahrschais pilsonis un fewischki swehrinatis peefehdetajē. Schis foda weids swehrinateem dos eespehju ar meerigu prawtu taiht spreedumu, kamehr tagad tee beeschki attaisno, kad ari ir gruhti peerahđijumi par wainu, bet širdsapstnā tomehr nespehji teikt: „Ja, tas zilweks ir wainigs.“ Wes tam schis foda weids daudšos gadijumos nowehrfis to postu, kahdā lihds tam newainots zilweks eekufas, pirmo reisi eepasihdamees ar zeetumu; winam buhs eespehja palikt swabadam un labotees. Ari pee teem naw jabihstas par scho fodu, kureem peespreests zeetofknis, jo tee noseegumi, par kahdeem scho usleek, ir deefgan neezigi, jo beeschki ween nodariti ais jaunibas nepeedšihwojumeem, pat sintahribas. Tahdus zilwekus newar labot zeetums, bet tikai pate fabeedriba. Ari Puschkins un Barmontows sawā sinā bijuschki politiski noseedsneeki, par Dostojewski jau nemas nerunajot. Runatajs usajina domi, nebaiditees no scha eestahđijuma, kas wed pee schehlširdības un meera. (Zentrs peekriht).

Burischke wittschs pasludina, ka winam jaaisstahwot leeta, kurai neefot nekahdas žeribas, jo wairakums jau nolēhmis, peenemt likuma projektu. Waldiba domē tagad eefneefot likumu projektus wesumeem, bet lihds ar to wina nemot atpafak daudš projektū, kuru apspreeeschānu wina pee tagadejā fabeedribas prawta tura par bihtamu. Tas neefot nekās žits, kā zenschānās, peemehrotees azumirka usstateem. Ar to tad ari isskaidrojams tagadejais projekts par fodišchānu sem nosahžjumeem, kurech jau bijis eefneegts otrai domei. Tikai ais nejauschības projekts eekuhlees te, jo tikai nejauschki justizministrs to naw nehmis

atpakaļ, lai gan wiņš preefš pūsgada runajis drošus un patefus wāhdus par teesu apgabnišanū zaur žitauteescheem, kas pee domes trim zeturdakam atradušči preekrišanū. (Zautriba kreisajā. Kustība. Trofknis.) Domes komiſija gahufe wehl tablak. Wina paplaščinajufe likuma projektu un ta rahtmi eespraudufe to noseedsneeku pafault, kuzi 1905. gada rewoluziju nokawejuſchi. Te newar leetot motiwus par zeetumu pahrpildišchanu. Waj waldiba naw nowiljinajufe teefaschanu, tā ka fods nesefoja noseegumam uf pehdam. Sodišchanas sem nosazijumeem ſekas buhs tās, ka godigais semneeks ees uf ſpaibu darbeem, jo sem nosazijumeem nosoditais wiau dšhs iſſamifšbā. Franziā peemebram zaur ſcho foda weidu noseedsiba naw maſinajufes, lai gan tur dibinati patronati, kuzus muhfu waldiba nemas naw paredsejufe. Wakar Ēropā ir personas, kuras tā nosoditus ofiziali uſtrauga. Ja tabdas pee mums eewedis, tad no tās pufes (rahda uf kreifo) atſtanēs brehſſchana: waldiba pawairo ſpeegu ſkaitu. Kreewijā patlaban iſſliht rewoluzijas twaiki un domē atſtan pirmais wāhdus, kas aiſſahw ſcha twaika iſplatiſtajuš. Saudsejeet kreewu tautu un nedareet eſſperimentus ar dšhwu organifmu. Waj tad naw labaki, ka juhs tuhliſt dodat teefchu amnestiju, nekā sem lahras ſegas. (Kreifee preekriht.) Šcho projektu peenemot waiſis un ſaheedriba padodas noseedsneekem. Tablak runatajs iſſkaidro, ka wiņš eſot ſtudejis noseedsneezes pehz grahmatas „Seeweetes ſleptawas“ un tur atradis dauſt weenadibas ar kreifo grupu preekſſchawjeem. ſums (pret kreisajeem), mani kungi, eš ſewiſchki eeteizu ſcho grahmatu. (Zautriba kreisajā un zentrā, preekriſchana labajā.) Wiņš luhds atraidit preekſchlikumu, kura weeta eſot juſtizministra arhivā.

D w o r a n i n o w a m (lab.) ſchkeet, ka ſodiſchana sem nosazijumeem uf laukeem iſplatiſchot uſſkatus, ka noseegumi neteetot ſoditi un tapehz noseegumi uf laukeem wairoschotees. Wiņš leet preekſchā, likumu eewest tikai uf 3 gadeem, ja panahfumi nebuhs tik labi, tad uſſtatiit to par atraiditu. **B o b r i n ſ k i s I.** (lab.) atrod, ka pehz juſtizministra preekſchlaſijuma ſodiſchana sem nosazijumeem eſot ſkaidra un peenemama. Tikai domes komiſija tani eenefufe partejibas garu, atteezinadama to ari uf politiſkeem noseedsneekem un ſleptawam. Šcho paplaščinajumu tauta neſapratiſchot. Ja juhs semei gribat darit kahdu labumu, tad atſakatees no tahdeem paplaščinajumeem, kuzi dauſdajeem no mums uſtrauz prabtus, un juhs tad buhſeet eeweduſchi pateefſcham derigu prinzipu. (Labee preekriht.) **S t o r t ſ c h a k s** (lad.) runā pret projektu un peewed dauſt peemebru iſ lauzineefu dšhwes. Soda sem nosazijumeem war peelaift preekſch noseegumeem, kuzi iſdariti ar wabrdeem, bet wiſadas krahpibas un wiltibas jo ſtingri ſodamas (labee preekriht), jo waras wahjinahchana uf laukeem nowedufe tik tablu, ka tauta wais naw waldama. — Peenahk preekſchlikums par debatu ſaihſinahchana; to peenem un no 48 runatojeem iſdſehſch 32. **L a c h n i z k i s** norahda, ka it ihpaſchi pahrejas laikmetā ſchis likums buhs jo derigs. To wajagot atteezinat ari uf zeetofſchā ſodu un ſwehrinateem dot teefibu to iſleetot.

Biſkaps Mitroſans (lab.) projekta ideju atrod par wiſai ſimpatifku, tikai ta teetot maſinata komiſijas iſweidojumā. Soda peefpreekſchanu sem nosazijumeem warot gan atkaut paſtahrigajām kroma teefam, bet ſwehrinateem gan ne, jo to ſaſtahns eſot kotti atſarigs no atgatijs. Newarot ſcho ſodu atteezinat ari uf politiſkeem noseedsneekem. Weenatnejs fods zeetofſchnos taiſni wed pee hejgas jau-nektus, kuzi pa foda laiku atſrahbinajas no noseedsigā partiju eſpaida. Dšhwē iſweſis projektis atkal uſpuhtis ap-
rimuſcho agitaziju. Ar dascheem pahrgroſijumeem un pah-

labojumeem wiņš labaja wāhdā atſiſt par peenemamu waldibas projektu.

J u ſ t i z m i n i ſ t r s atrod par wajadſigu uſſtahtees pret runataju, kuzſch waldibai pahmeta, ka wina treſchot domei eefneegufe projektu, kuzſch bija jau otrā domē. Tas jau weenmehr tā: waldiba mainiga, waj ta nu pah-
ſkatijses, waj nepareifti riſkojufes. Kreewu waldibai wajaga eet pa to zetu, kuzi Monarchs tai norahdijis, un dibinat ſawu darbibu uf laukeem, bet laupifchanas naw mafafas. Pro-
jektis lintschu teefas nepawatros, bet gan warbuht pamafinās. (Waiſis no labajas: Nekas tam lihdsigs.) Par nahlotni war ſtrihdtees beſ gala, bet ſchot jautajumā mehš atbal-
ſtamees uf kulturās walſtju peedſihwojumeem. Tad miniſtrs nolafa rakſtu no ſwehrinateem ar iſſkaidrojumu, ka buhtu wehlama foda eewefchana sem nosazijumeem. Wiſ iſ-
ſkaidrojumi par „eſperimenteem ar dšhwu organifmu“, „kreewu tautas apwainoſchanu“ eſot tikai wārdi beſ ne-
kahdas praktiſkas noſihmes, atbals no reakzijas wezajām pahrdſihwotām teorijām. Weidsot miniſtrs greefſchā pee domes ar luhgumu, lai wina pahrbauda projektu beſ ne-
kahda politiſka noluhka un weenigi no kriminalas leetderibas weedofka. Projekts par ſodu sem nosazijumeem nepeeder juſtizministrijas arhivā, bet gan kreewu likumos. Mehš deefgan eſam iſſleetojuſchi obligatorifkas preteſtibas prinzipus, tagad, mani kungi, ſtaigafim pa zitu zetu.“ (Preekriſchana zentrā un kreisajā.) — **A n d r o n o w s** iſſkaidro, ka otto-
brifti eſot pahrliezinati, ka ſekas warot buht tikai labas. To war atteezinat ari uf zeetofſkai un ſwehrinateem dot teefibu to iſleetot, jo fods sem nosazijumeem naw foda miſſſinahchana, bet tikai repreſijas žitads weids. (Zentis un kreifee preekriht).

S e g e t ſ c h k o r i (ſoz.-dem.) iſſkaidro, ka ſozialdemokrati projektā eerauga progrefiwu elementu, bet wini tomehr at-
tureſees no balſofchanas, jo tagabejos apſtablſkos nezer nekahdus poſtiwus panahlumus no likuma eewefchanas. Par preekſchrunatajeem wiņš iſſafas, ka ja pehz Maſla-
kowa terminologijas zeetofſchnos eeflodſti peeaugufchi politiſki ir nozeetinajufchees politiſki noseedsneeki, tad par tahdeem warot apſihmet ari Wiborgas uſſaukuma autorus, ka peem. Muromzewu un Rabokowu un pat kadetu lapu redaktorus. (Waiſis labajā: Ah, tas ir pareift.) Pret labajeem pa-
greſees: Pret Samiſlowſka runu oponet ir gluschi weltigi, jo ta par dauſt gaiſchi rahda ſeegelti no ſoologifka dahſa. (Zautriba.) Leeki ari ir eelaiſtees uf antropologifkeem pe-
tijumeem, kuzus Purifſchewiſchſ eeteiza preekſch domes kreisajeem deputateem, lai iſſſinatu, pee kahdas noseedsneeku ſchſiras tee peederot, jo ari beſ ſinatnes palihdſibas war noteikt, pee kahda iſwirtuka tiſpa peeder Purifſchewiſchſ. Bet wina eminenzei biſkepam Mitroſanam wajaga oponet. (Waiſis no labajas: Bet nu tu eſt uſmanigaks.) Iſ-
kriſtu weetneeka mutes eſam dſirdejuſchi wāhdus, kuzi bija naidibas pilni. Mehš ſaprotam, ja leetas groſas ap-
ſchſiras intereſem, tad biſkaps Mitroſans aiſmirſt, ka wiņš par wiſam leetam ir biſkaps. (Kreifee preekriht.) **R l o -**
p o t o w s (naz.) iſſkaidro, ka wiņš eſot projekta preti-
neeks, jo eefam ruhpejas par noseedsneekem, wajaga gabdat, ka godigeem zilwekem eefpehjam dšhwot. **B o b j a n ſ k i s** atgahdina, ka preekſch hekuras reformas iſteifkas labajo
bailes. Wiņš leet preekſchā, ſodu sem nosazijumeem leetot ari pee maſgadejeem. Preeſteris **S e p e z k i s** (mehr. lab.)

aistahw waldbibas projektu un negrib, lai swehrinateem dob teablu leetot fodu sem nofazijumeem. *Wachaktfchiks* (labi) wehl reis ar peemehreem peerahda, ka us laukeem paschteesa isplattfchotees. Weltigi Gegetfchtori runajis par soologisko dahrsu, winsch aismirfks, ka tur bes lopeem esot ari dihditaji un fargi, kuzi wajadstigi par aissardstibu pret lopeem. (Labee peefriht).

Kablukows faka, ka klaufotees bistapu Mitrosanu, winam eenahzis prahda atgadijums, kad zeetumu komiteja dottors Haasf luhdis par fahdu newainigu noteefatu un ka Maskawas Filarets peebildis, ka newainigu noteefatu nemaf neefot. Haasf atbildejis: „Wladika, Suhs Kristu esat aismirfufchi“ un Filarets masleet padomajis atteizis: „Ne fchar azumirfkt es Kristu biju aismirfks, bet Kristus bija mani aismirfks.“ Un ta winam leetotees, ka Kristus esot aismirfks Mitrosanu, kad tas runaja, jo kristiga basniza neefot fajehguma „noseegums“, bet „krusts“, neefot „noseedsneeks“, bet „grehziineeks“, neefot „fods“, bet „labofchana“ un „brahta fchistifchana“. (Kreifee plaukfchfina).

Rowakenko I. beedina, ka wefelas noseeguma bangas pahrluhdinafchot meerigus eedfihmotajus. Lituma projektu warot tikai isleetot pee masgadejeem noseedsneekum. Grass *Benigfens* wehlas, lai litumu atteezina ari us zeetofni nosoditeem. Fabrihnas par projekta pretineekum, kuzi projektu atmesdami ta weeta labaka neka nedod un tomehr fskunde, ka zeetumi esot noseedsneeku skola. *Gufkins* nahf pee gala spreeduma, ka fodu sem nofazijumeem pirmas eewedis Kristus, teifdams: „Ej un negrehko wairs.“ Garaka runa winsch apluhko muifchaturu un garidsneeku iturefchanos pret semneekum kreewu tautas faweeniba.

Geraftimenko domā, ka ministrijas dauds labakt buhtu darijufchās jau preefch 10 gadeem paruhpedamās par tautas apgaismibu, jo isglitiba masina noseedsibu; winsch ir pret projektu. *Rilows* usstahjas pret projekta paplaschinajumu. Debates beigtas. Dachi runa personifkas leetas.

Udshemows, fanemdams wifas debates kopā, peeweb peemehrus is dshwes, kuzi rahda, ka kreewu tauta it labi faprot fodu sem nofazijumeem. *Burifchewitfchs* labajo wahrda paslaidro, ka wini balfofchot pret lafshchanu pa panteem, jo komifija labo ideju, eenedama tant politifu, esot fabojajufe to un padarijufe par wifai kaitigu. *Fchewelifchew*s semneeku wahrda paslubina, ka wini balfofchot par projektu, norahdidami us alkohola leetofchanu, kas laudis dshen us noseedsibam. Ar wifam pret labajo balfam pahreet us lafshchanu pa panteem.

Peo pirmā panta *Samiflowfks* apstahjas pee *Maflakowa* norahdjuma, ka sem politifka noseeguma beefchi fastopot tahdu gadijumu: pee studenta atrod aisleegtu brofchuru, fastahda apfuhdsibas aktu un 2^{1/2} gada zeetofchana gatawi; pee tam *Maflakows* isteizees, ka *Samiflowfks*, buhdams agrat profurors, tahdus aktus esot parastijis. Tas nekad neefot notizis. Par tahdu noseegumu nepeefpreefch 2^{1/2}, bet trihs mehneschus zeetofchana. Winsch leef preefchā, fodu sem nofazijumeem leetot tikai pee tahdeem noseedsneekum, kuzi teefas preefchā atsinufchees. *Sufizminiftrs* fchahdu pahrlabojumu atrod par nepeenekemamu, jo tagad pagahjuschi laiki, kad teefa ar wifem lihdselkeem zentās isdabuhf atfifshchanu no apfuhdseta, preefch kam bija pat spihdsinafchana, kura tagad atleegta. Bet fods sem nofazijumeem leetojams tikai pee personam, kuras atrodas teefas preefchā. Kas fhmejas us zeetofni, tad ar to foda tiklab wispahrejus ka spezialus noseegumus. Tagadejais lituma projekts grih isnihinat ihfa foda weidus. Zeetofnis naw zeetums, reschims katra ir fanads. Ja par wispahreju noseegumu ir teefiba peefpreeft zeetofni waj zeetumu, tad teefa, wehledamās isleetot fodu sem nofazi-

jumeem, wainigajam war peefpreeft zeetumu. No spezialeem noseegumeem ar zeetofni foda religifus un politifkus, un abeji fawā fka ir fanatifmi, kuzi newar apmeerinatees ar pastahwofcho fahrtibu. Tahdus fanatikus nu ari neber atstahf fabeedribā, bet winus wajaga isnemt is tas lauka. Ja tahdas personas ir jaunās, nepeefshwojufchās, tad winam war fodu mihshtinat, bet newis pee winam leetot fodu sem nofazijumeem.

Maflakows atfifht, ka daudsas politifkas prahwās fods sem nofazijumeem ir neween leeks, bet daschreis pat fmeekligs, bet ta leetofchana tatschu naw obligatorifka un tapehz tad tatschu fagaidams, ka teefneschi neweeta to neleetos. Ir dauds pantu par „walstis noseegumeem“, kuras fen wajadsetu ismest lauka, bet dshwes praktika rahda, ka tos neween neifmet, bet wehl puhlas pastiprinat zaur daschadam novelam. Tagadejo laiku leelakais grehts: fahdsinafchana zaur zeetofchana fodeem, un to wajaga isahstet. (Kreifee plaukfchfina).

Burifchewitfchs brihnas par *Maflakowa* uszihrtibu jautajuma, kufsch laikam stahw turwu wina partijai. Jauna lituma ihstenos mehruhs rahda kreifa prefe, kura no ta gaida nefahrtibas. Waj tad mehš pateefcham dofm fawu parastu fchim lituma projektam, kufsch ir negatama magiftranta negatams auglis! (Smeekli. Trofknis. Labee plaukfchfina. Dikti kledseeni „Brawo“.) *Preefchfehdetajs*: „Luhdsu nebkautitees, jo tas dome ir pawifam nepeelaischami un nepeeflahjigi.“

Udshemows refime debates un pabalsta komifijas lehmmumu. Weidsot winsch pagreefees pret *Burifchewitfchu* faka: „Fabrihnas par tas eestahdes nowehrteshchanu no *Burifchewitfcha*, pee kuras peederet winam pascham ir tas gods.“ *Burifchewitfchs* no weetas: Ta bija mihlites partijas, bet ne eestahdes darbibas nowehrteshchana. (Wispahreji smeekli. Trofknis.) *Preefchfehdetajs*: domes lojekli *Burifchewitfch*, faudsejeet domi.

Teefleetuminiftrs paslaidro, ka par pamatu fofdishchanai sem nofazijumeem likti dimi prinzipi: scheflofchana un walstis wajadstiba. Ja nu litumu atteezina ari us zeetofni eeflogameem, tad tas paleef bes pamata, jo walstis wajadstiba tad atriht nost. Un fofdishchana sem nofazijumeem ir tikai deriga, kad ta turas prahbtigas robeschās, zitadi ta ir bihtama, jo ta fashchoba zeenifshchanu pret litumu. Daschu jaunu zilweku deht, kureem wajaga scheflastibas, newar fextees pee tahdeem lihdselkeem. Walstis jautajumus newar dibinat weenigi us teefneschu faprahrtibu. Grubti zihnitees ar fcha lituma pretineekum, bet wehl grubtaki zihnitees ar aistahwjeem, kuzi tam par pamatu leef tahdus noteikumus, us tahdeem tas pastahwet newar. (Labee plaukfchfina.) Debates par pirmo pantu nobeigtas. Personifka leeta *Gegetfchtori* norahda, ka 1906. gada *Samiflowfks* atflahstās fapulzēs fewi dehwejis par radikalu. (Labaja trofknis un kledseeni: *Meli, meli.*)

Balfojot ar oktobristu un oposizijas 146 balfu wairatumu pret 116 pahrejām balfm peenem preefchlitumu, ka fofdishchana sem nofazijumeem atteezinama ari us tahdeem, kuzi eeflogami zeetofchanos. Ar redjamu wairatumu atraida *Samiflowfka* pahrlabojumu, ka fchis foda weids leetojams tikai tad, ja apfuhdsetais teefas preefchā atfines par wainigu. Pirmo pantu peenem komifijas redatzija. *Bobjanfks* leef preefchā pahrejas formulu par teefu organifshchanu preefch masgadigeem, pee kureem ari buhtu leetojams fods sem nofazijumeem. *Miniftrs* atrod fcho formulu par atraidamu, jo foda leetofchana neatkaras no teefas organifzijas, bet no apfuhdseta ihpafchibam. *Bobjanfka* formulu ari atraida. Dro pantu peenem bes debatem. *Peetrefchā* panta *Mafludows* peefshme, lai fodu sem nofazijumeem atteezina ari us firgu sagteem.

Teefleetu ministrs norahda, ka Maskudowa pabrabojuums atteejinams tikai us masgadigeem. Pret Tschelischewa pabrabojuumu ministrs neatrod nekahdu eerunu, bet Arilowa pabrabojuumu gan par atraidamu. Pachaltfchiks eesneedi pabrabojuumu, ka fods sem nofazijumeem naw leetojams pee walsts noseegumeem. Balso. Arilowa pabrabojuumu atraida, Tschelischewa peenem ar 38 balsim, Pachaltfchika atraida ar 37, tapat Turkewitscha un Maskudowa Timofschina peenem. — Sehdi slehds plstf. 11 un 5 min.

Par walsts domes presidentu atkal eewehlets Homjakows (ar 219 balsim), par pirmo wizepresidentu — knaas Wolfonfiks (ar 249 balsim) un par otro wizepresidentu Meisendorfa weeta — Schidlowfiks; par domes sekretaru eewehleja — galejo labo Sofonowitschu; par wezako sekretaru — Sokolowu; bet labo frakzija, ka „St. Pet. Btg.“ sino, neatstihlot jauneehletu wezaka sekretara palihga Sokolowa. Samislowfiks sawas weetas neatstahschot un wiau schini sina pabalstischot sekretars Sofonowitschs (galejais labais), kuresch eewehroschot weenigi tikai sawas frakzijas lozelli. Ta ka Sofonowitscham teescham ir wara roka, tad leeta kuhst farschigita. Tagad darbofees diwi wezakee sekretara palihgi: weens no domes eewehletais un otrs no Sofonowitscha atstihtais. Labo frakzija Samislowfsu zihrtigi pabalstischot ari us preefschu.

Walsts dome tagad spreesch par weetejads teefas reformu. Pehz eefneegta teefleetu ministrijas projekta sem neeku pagasta teefas atzefamas. Konsekventi jau wismas tas ir, jo, ja pehz lifuma teefas preefscha wiff weenadi, tad jau ari newar pastahwet nekahdas ihpafchas kahrtu teefas.

Rigas Orlas dselsszelneeku prahwas isteefaschana turpinajas wifu pagahjuscho nedetu. 2. un 3. now. wehl runaja aistahwit.

Kara teefa atfina Maskimowa slegawibas un aplaupischanas prahwa wifus 3 apfuhdsetos par wainigeem eefsch tam, ka wini un wehl ziti, lihds schim neisfinati wihreefschi fastahdijuschi laupitaju bandu. Bes tam Redlichu un Gudeinu atfina par wainigeem pee Maskimowa nofchauschanas un aplaupischanas, pee kam Hingenbergs aif gadijuma nebijis klah. So projam Redlichu un Gudeinu atfina par wainigeem, ka pretojuschees polizijai un Redlichs mehginajis noschaut polizistus. Tapehz noteefaja wifus trihs us wifu teefibu un preekschrozi bu atnemfchanu, un nepilngadigo Brauleenas pagasta lozelli Nti Hingenbergu zeetuma us 8 gadeem, bet Brinku pagasta Krischu Redlichu un Grobinas pagasta Peteri Gudeinu us nahwi pakarot. Spreedums peefuhitams Wilnas kara apgabala komandeeram apstiprinaschanai.

„D. W.“

Rigas Latweefchu teatra birojs sino: Reperuars nahfosham israhdem schahds: Treshdeen, 4. now. par paseminatam zenam „Dons Besars“, operete 3 zehl. no Dellingera. — Peektdeen, 6. now., tautas israhde „Pee Latweefchu milionara“, joki 4 zehl. no Annas Brigader. — Seftdeen, 7. now., par paseminatam zenam „Spihtneezes prezibas“, joku luga 5 zehl. no Wiljama Schefspira. — Swehtdeen, 8. now., pehzpusdeenas israhde par paseminatam zenam „Pehz flawas“, flatu luga 4 zehleenos no Tschirifowa. — Swehtdeen wakara „Laimu un mihlestiba jeb trihs klenderi“, leela dsedafchanas luga 3 zehl. un 8 bildes no Nestroja. — Treshdeen, 11. now., pirmo reis „Samlets“, behdu luga 5 zehl. no Wiljama Schefspira.

Jauna Rigas teatra birojs sino, ka treshdeen, 4. now., atfahrtos par paseminatam zenam Leonida Andrejewa „Muhfumuhscha deenas“ jeb „Stu-

denta mihlestiba“, kura weenmehr wehl usglabajufe sawu peewillfchanas spehju. Peektdeen, tautas israhde, us daudspusigu wehlefschanos wehl reis israhdis Rischkowa „Krona dsihwoklis“, fko lodigo fatiru un interefanto birokratijas dsihwes tehlojuumu.

Ahrsemes.

Pee politiskam debeesm sawelkas draudofchi mahkoni. **Austro-Ungarija** pee **Kreewijas** un **Serbijas** robescham, ka ahrsemju un kreewu laikraksti sino, sapulzinot kara spehju. Leeta kuhl ta, ka **Bosnijas-Herzegowinas** peeweenofchanas jautajums pee Austrijas, kuresch jau litas buht ischirts, tapis atkal akuts, nahzis us deenas kahrtibas. Par tahdu leetas wirseenu japateizas schowinistiskai „Nowoje Wremjai“, kura par Bosnijas-Herzegowinas peeweenofchanu pee Austro-Ungarijas „nopratinajufe“, ka kreewu ahrleetu ministri Iswoffli, ta ari Austrijas ahrleetu ministri grafu Grentalu (Mehrenthal). Ka preefsch kara ar Japanu ta ari tagad us karu ar Austriju, leefas, kuhdam tais paschās agrakās aprindās. Ar ahreju karu reti kahda walsts kad panahfufe meeru un kahrtibu sawās mahjās. Neisbewigs karsch pa laitam weizina anarkiju. Kreewijai par wifam leetam wajadsigs meers, lai waretu pazelt semkopibu, ruhpneezibu un tautas isglahitibas lihmeni. Karsch ar Austro-Ungariju pat labaka gadijuma, ja pat Kreewija ufwaretu, neatnestu nekahda labuma. Pee Kreewijas waretu peeweenot tikai tahdus Austrijas gabalus, kurus apdsihwo poss. Un poku Kreewija jau ta par daudf. Bet jazer, ka kara breesmas tiks nowehrstas, jo grahti tizet, ka Kreewijas walsts wihri pehz nelaimiga kara ar Japanu tik drihs ristēs karu ar Austro-Ungariju. — **Greekija** krise naw beigufes. Sino par jaunam flotes saswehrestibam. Karaka stahwoffi usflata par fatrizinatu. Ifkuru brihdi war peenahlt wehstis par greeku karaka atkaphpschanos no trona. Bet war ari buht, ka karaka nams noturas, lai gan us to mas zeribu. Greeku tauta praša **Kretas** peeweenofchanu pee Greekijas. **Turzija** ar labu Kretas neatdod. Greeki nespehi to ar waru panemt. Par to tauta fashutums. Par sawu wahjibu tauta dara atbildigu karaka namu. **Turzija** eewehrodama tagadejos apstahklus un **Greekijas** nespehku stahi leelwalstim wirfu, lai jel reis galigi nokahrto Kretas leetu. Wirswaldibu par Kretu turki par fatru zenu grih paturet. Ar meeru wini gan Kretai dot plaschu autonomiju — paschwaldibu. Turzija Kretas aifargu walstim (Kreewijai, Franzijai, Anglijai, Stalijai) peefuhitijufe schat leeta kahdu zirkularu. Frantschu ahrleetu ministrs Bishons ministru padome sinojis, ka winsch Turzijas fuhntim us Kretas noti atbildejis, ka minetais jautajums eekustinats nelaita. Tahdas paschas atbildes turku fuhnti dabujuschi no trim zitam walstim (Kreewijas, Anglijas, Stalijas.) Leelwalstis tagadejos apstahklus neusdrofchinas Kretas jautajumu ischekirt. Iffazifees winas par labu Kretas peeweenofchanai pee Greekijas — fazeltees us karu turki; iffazifees winas, ka Kreta paleef sem Turzijas, fazeltees greeki, izseltees rewoluzija, padfhs karali, fahftees karsch ar turkeem. **Turzija** naw wifs, ka wajadsetu. War peedfshwet jaunus pahriteigumus. Saloniku jaunurku komiteja greefufes pre partijas wifseem beedreem ar usfaukumu, kura atgahdina teem doto swehrestu un pahmet teem weenaldfibu un besbehdfibu. Lihds ar to komiteja usfahzina beedrus pabalstit energifki komiteju jeb partiju, kura draudot breesmas. — No **Argentinas** sino, ka Buenos Airesa karmelitu basnijā us altara nolikta bumba ar elles maschinu. Bumba wehl laika pamanita un padarita nekaitiga. Apzeetinats ari bumbas nolizejs, kuresch fauzotees par Paulu Karafinu un esot kreewu anarchists, kuresch gribejis atreebt Fereru. Ja bumba sprahgtu, tad

buhtu tikufe ispostita wiša katedrale un laudis aprakti sem drupam.

Berlinē, 14. (1.) nowembrī. Sestdeen ņče un apfahrtne plošjās breesmīga wehtra, kura ņagahja pušzeltos namuš, nogremdeja latwas, aplausa totus u. t. t. Ir ari zilweku upuri.

Mujorkā, 12. now. (30. oktobri). Albanijas tautas bankā aplaupišanas noluhkā eelausās kahds jauns zilweks un ar rewolweri noščahwa kafeeri un direktoru. Usbruzēju ņaguhstija.

— Jamaitas ņalā un tureenes apfahrtne plošjufēs breesmīga wehtra, kura neween ehtas ņagrahwufe un totus aplausufe, waj ari ar wišām ņaknem israhwufe, bet ari wišus dšelszjekus us ņalās ispostijufe, kā ari južas telegrafu pabrāhwufe, kadeht ņatiksme ar ņalu pahrtraukta. Auka bijufe ņaweenota ar leeleem leetus gahseeneem, no kureem uhdens daščudeen zehlees lihds 13 zollu. No leetus zehluščos ņaudejumuš ween rehkina us 5 miljoneem dolareem (10 milj. rbf.).

Steinheila kundse.

— No Ĥaiti ņalās ņaw, ka ari tur plošjufēs breesmīga wehtra, ņaweenota ar leeleem leetus gahseeneem. Bijufe ari ņemes trihze. Pluhdos, auka un ņemes trihze pilnigi ispostitas wairakas pilņehtas, kā: Port-de-Be, Gonawē, Kap-Ĥaiti un žitas. Dauds zilweku gahjušči bojā.

Mujorkā, 13. now. (31. okt.) No Ringstounas ņaw, ka wehtras laikā diwi twaikoni ņastrehjušči kopā. Ari kahda amerikānu leelgabalū laiwa zeetufe awariju. No wairakām leetus gahsem Ringstounā ņazehlēš pluhdi. Dšelszjeku un tramwaju ņatiksme pahrtraukta. Daudsi zilweki nošlihjušči. Materielee ņaudejumi eewehrojami. Jamaitas ņeemetos ņemes ebrukuma deht ņalaušti daudsi dšelszjeka tilti un aišbehtas wairaku tuneku eeejas.

Achmadabadē, 14. (1.) nowembrī. Wakar wakarā, Indijas wizekaratam Minto brauzot pa pilņehtu, us kahdas eelas ņrahga bumba tuhliit peħ karata garam brautščanas. Peħ azuleezineeku ņahstijumeem bumbu ņweedis kahds indušs.

Londonā, 14. (1.) now. Bristolos ņazijā tirdšneezibas ministrim Winstinam-Šchertšilam usbruka ar riħsti kahda ņufraščište. Šchertšilis atnehma riħsti un atdewa to ņawai tundjei. Usbruzēja aresteta.

Kerri (Šlinoiņas walsti), 14. (1.) now. „Šw. Paula“ ņabeedribas raktuwēs notika ņrahdšeens. Peħz daščām ņinām dabujušči galu 400 kalnratšči. Raktuwēs tuhliit ižehlēš uguns, kadeht glaħbščanas darbi bija japahrtrauz. Raktuwju direktors domā, ka us ņrahdneeku glaħbščanu neesot žeribu.

Muhju bildes.

Paņneedsam leelakā wahju dramatika, idealkā wahju dšejneeta ņirsta Šidriča ņon Šillera žimetni un mahjānu, kura ņaħis zehlais gars peedšima. 28. oktobri (10. now.) luhl no wina dšimščanas pagahja taiņni 150 gadi. Šo beenu ņwineja wiša isglihtotā pčfaulē un neween tit tur, kur runā wahju mehlē. Kaut peħz dšimuma wahzeetis Šillers tomehr peeder wiņai paņaulei. „Dodeet zilwezei winaš teeņbas wiša pilnibā!“ iņauzas marķis Poša luga „Don Karlošs“ Španijas despotiņkā karata preeščā. Preešč zilwezes puņteja Šillera ņrds, par zilwezes teeņbam, brihwibu, taiņnibu wiņašč žihnijās. Latweešchem Šillers naw ņweešs. Škaiņti tultoti dašči wina dšejoti, kā peem. „Žihtneeku dšeesma“ no Weidenbauma, ņkaiņti, ja klāņņti Šillera ņkaiņtā luga „Wilhelms Tels“ no Raina. Bet labi buhtu, ja latweešchem kahds daritu peeeetamus wišus Šillera darbus, kuros leemo augstu idealku uguns, pee kuras us idealeem darbeem war eekliit muħju jauniba. Se-wiņaški ņwarigi ir Šillera eekati par mahjli un audšinaščanu, kuri lihds ņchim wehl latweešču wairumam naw peeeetami, jo neweens tos naw wehl tulkojis. „Maĥjas Weefis“ žer iņpildit turpmat ņo robu un paņneegt Šr. Šillera darbu par eņetiņko audšinasčanu. — Berlinē atklāhts ņhajās deenās peemineklis leeložam wehsturneekam Momšenam. Peemineklis profesora Brūtt'a darinaats. Bet wehl diščahu peeminekli ņew zehlis pats Momšens ņawā monumentalajā romeešču wehstures darbā. — Pariņe ņweħrinato teeņa nule kā iņteeņaja ņenņazionelu praħwu, par kuru interežjas neween Franziajā, bet ari aħrupus Franziijas. Laiņratņti par to ņneedja plaščus apraņtius. Glesnotaja Steinheil kundse franšču augstakās aprindās bija ņpehlejuše leelu lomu. Wina bija bijufe pat republikas prešdenta Felikša Forā miħlakā. Bet neween Felikša Forā, wehl beņta ari daudsu žitu. Wina ar ņawu ņkaiņtumu, iņneħbu un apraħtibu wiħreeščus waldšinat waldšinaja. Te kahdā riħtā atrod glesnotaju Steinheilu un ari Steinheila kundses mahiti nonahwetus un pašču Steinheil kundsi tās gultā weegli ņaņaiņitu. Steinheils bija noščauģts un Steinheilas mahte noņmatufe, tā ka tai ar wati bija zeeti aišbahsta mute. Steinheila kundsi ņaħtumā poližija netramdija, bet kad Steinheila kundse apwainoja wairat newainiģus, kuru newainiba nahza gaiņmā, un ņawos apwainojumos ņapinās, tad heidšot par wiħra un mahtes ņleptawibu apwainoja pašču Steinheila kundsi. Kahdu gadu wina ņaņehdeja iņmekleščanas zeetumā. Praħwas iņteeņaščana ilga 7 deenas. Steinheila kundse iņweizigi aišņahwejas. Šweħrinatee peħ 2½ stundu ilgas apšpreeščanas Steinheila kundsi — attaiņnoja.

Walejas wehštules.

M. . 3. Žuhju dšejolim „Mudenis“ un tāpat žiteem truhsti dšejas. **Šm. Pet.** Mums par to neņas naw žinams.

„Žannajam Peħronim“ — **R.** Ne žums dšewa ņibemu, ne gara. Žuhju raksti til midšina. Wini tapēħz dušs ņawā hadēšā — papiru kurwi un mehš ari raģi pētureņimees pee wežā Peħrontehwa, kam iħsti ņibeni un gars.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Špāščanees un iņdewejs: Dr. phil. Arnolds ņates.

PARIZES LATV.
MAKSL. u. RAKST.

Reimatisms, podagra, ischija, lausejs guhschās, widutscha fahpes, nerwu slimibas.

Gewehrojams atradums!!

Katram, kas zeesch ar labdu no augschā minetam slimibam, peesuhstam interesantu grahmatu, tura iskaidroti lihdselki ahtrai un pamatigai bseedinaschanai.

Retahdas sahles, ne eeschfigi ne ahrigi,

ne eerihweschanu,

ne plahksterus,

ne bandaschas,

ne jostas,

ne mafaschu,

ne dietu.

Sewischki mehš wehletos muhsu grahmatu peesuhstiteem, kuri bes panahstumeem leetojuschi wifadas sahles, un apmeerinajas ar domam, ka jazeesch wifu muhschu.

Mehs pašinosam preela wehsti wiseem, kuri sewi eestata par neisbseedinameem!

Ar noscheshloshanu jafaka, ka leelaka daka reimatisma slimi neewehero, ka, ja neisbseedinajas rilnigi, slimiba eewezojās arween wairaf. Gijis leham isplatas pa wifu organismu, eewaino jaunās weetas un jagatamo jaunās zeeschanas.

Katru gadu kreewija mišt tubhsiofcheem zilweku ar ta fawzamo firdskaiti; ihstais eemeflis pateesiba jameklē eelastā (weza) reimatismā waj podagra.

Nauda naw wajadsiga.

Mehs grahmatu isuhstam bes maksas katram, kas to wehlas.

Neweenam slimneekam newajadsetu ne minuti wilzinatees, jo schis gadijums par daudz swarigs, lai to atihatu neewehero. Aprobeshojat fawas zeeschonas und nefagotawojeet few preelichloizigu nahw, kas ir eesrehjams no organismā isofiht wifus reimatisma un podagra dihgktus. Dshwe jums atkal buhs mihta un warefeet fajneegt leelu wezumu. Beeprafeet no mums tubhsiofcho grahmatu, peeleeot peesuhstischanai 2 desmit kapeiku markas un usrakstāt fawu wahrdu un adresi skaidri un falasami un juhs atradiseet finans par dihwaino atradumu, ne par pahrejoscho, bet par reimatisma, podagra, ischija, lauseja gurnos, widutscha fahpu, nerwu un zitu slimibu galigas isbseedeschanas, kas zelas no mihsalu skahbetku fahtrahschanas organismā.

Adrese (turu war scheit isgreest un uslipinat us luwerta):

Fakir G. m. b. H., 573 Wilmersdorf bei Berlin.

(Химико-Фармацевтическое Общество „Факиръ“ въ Берлинѣ.)

Pirma Rigas ratu atspere un asu fabrika

J. M. Kramer, Rigā,

Zehsu eelā Nr. 9, telefons Nr. 1107.

Spezialitates: ratu atsperes un ases, patent, puspatent un smehru ases, la ori wifas ratu dalas, ratu kronus wairaf. fason., atsaitu scharnires.

Rahpshkus, rumbu rinkus, dihsieles rinkus, ilksu scharnires, ratu turwjus, greestas bukhes, igreinojumus wairatos fasonos.

Pehrzeet ahtrichujamas machinas

„Baltica“

Winas ir bes konturenzes, weentahrschafās un isturigās konstruizijas. Ideals no schujmaschinam, kas uslabo darba spehju un dob labu pekau.

Dabujamas titai

J. Kronberga schuj-, adamu mashinu un welosipedu weikalā,

Rigā, Kungu eelā Nr. 28.

SELTA MEDALIS

London 1906

Ismehtini un spreedi pats!

Skaituma Seepes „Ideal“.

Pasihstamas tā labakās toalet-seepes kahrtigai ahbas kopshchanai. Starptautiskā iskaidē, Londonā, apbalwotas ar selta medali. Gabalunšā maksā 20 kap.

Parfims „Ideal“.

Labakais oders kabatas drahnizam un drehbem. Ar pahris pileeneem peeteet fmaršcha wifai nedelai. Maksā pudelite 75 kap., 1 rbl. un 1 rbl. 50 kap.

Parfims „Muguet Ideal“.

Labakais majpukishu oders, kahds wispahrigi ir. Flakons à 60 kap. un 1 rbl.

Pomade „Ideal“.

Labakais matu un bahrsdas kopshchanas lihdselkis ar loti patihkamu fmaršchu. Gabals 20 kap.

Sobu pulwers „Ideal“.

Weenigais lihdselkis pamatigai sobu tihrischanai un to isfargašchanai no bojaschanas. Desinfekhe muti un atnem nelabu smatu. Rastite 25 kap.

Matu uhdens „Ideal“.

Pret blausnam un matu ischrischanu. Pudelite 35 kap.

Dabujami apteeku pretshu tirgotawās un apteekās. Pehrtot luhdsam raudshites us firmas „Avance“.

Fabrikas noliktawa: Kauf-eelā 10, pee A. Waas.

KOSMETISKS LABORATORIJUMS

„AVANCE“
RIGA.

Manā apgahdeenā isnahkufe un dabujama:

Disintene.

Lasama grahmata pirmmahzibas skolam.

Daschu Rigas skolotaju fastahdita.

Pirma data.

Maksā 50 kap.

Grusts Plates, Rigā, pee Petera basuizas un Stahrnu eelā Nr. 13.

Pirmā Kreemu Apdrošinasšanas Beedriba

dibinata 1827. Sw. Peterburgā.

Pilnīgi eemakats pamata kapitāls 4,000,000 rbl.
Reserwes kapitāls (ult. 1908. g.) 11,000,000 "

Uguns apdrošinasšana. Dīhwibas un censhu apdrošinasšana.

Kolektīvu un atsevišķu nelaimes gadījumu apdrošinasšana.

Dzieszēku un tvaikoku nelaimes gadījumu apdrošinasšana

uļ wīfu muhšču un pret weenreifešu masu premijas mašču.

General-agents:

R. John Hafferbergs, Rigā,

Kungu eelā Nr. 22.

Agentūras:

Arensburgā: S. Schwallbach.
Ainaschos: Jul. Erhardt.
Mukšne: Dr. B. Raue.
Adammuischā: C. v. Gutzeit.
Bolderajā: S. Anwer.
Kemos: Jul. Baehr.
Lejas muischā }
Walfas apr.: } A. Wilhelms.

Limbaschos: Th. Hansen.
Lubanē: A. Augustin.
Raf-Salazē: Dr. C. Kofit.
Reubadē: P. Moltrecht.
Opē: A. Ruitšbachs.
Muhjenē: Dr. A. Lane.
Strihweros: M. Kofe.
Stujenē: W. Semel.

Smiltēnē: Paul Lufsch.
Slofā: Rob. Walter.
Stufmanos: R. Keefner.
Walfā: R. Schmidt.
Walmēerā: A. Heffe.
Werawā: Dr. A. Karp.
Wez-Gulbenē: v. Glasenapp.
Zehjis: Wih. Trampedach.

Tarpat gruhti pelnitu naidu!

Wēhledamees dot eepheju katram eegahdat par masu naudu wehrt. leetas, peedahmajam 20 wehrtigus derigus atsewischus preelšchemus, kuri pahrdoschānā maščā 8 r. 50 k. tikai par 4 rbl. 75 kap.

Miķis išķehgts, tadehļ ka nemam ja nepatihl atwatal. 1) Staiķis kungu attl. labatas pulstiens iļ ihita kōdinata melna tebrauda, ar stipru, flatu un uļ minuti noreg. gahjeenu enfurs (ne zilindrs) uļ atmeņem, ar aissfargu eerihtojumu pret atšperis luhščanu un puteku aissfarg glahši, waj ari damu pulst. „zilindri“. 2) Eleganta kēhde, gara jeb ihfa. 3) Kinematografs — brelōks ar 2 int. resantieem fteateem. 4) Samta pulstena maifinšč. 5) Pulst. aissfargš pret sagteem. 6) Anķu tebrauda spalwas naifs ar 2 afmineem. 7) Ahreimju teatra binoklis ar 2 labām glahsem, kas weens pats maščā 1 rbl. 75 kap. 8) Interesants, jaunš! Biofops-panorama ar 2 stipri paleel. glahsem un eerihlots preelšč farten. 9—14) 6 inerefantas kartes biofopam. 15) Jaunš! Siturias maļš, wēpahr ezjeenitš iļ ahri. ahdas, waitakām nodakam, ar mahtil. flehdsamo un fēwifschu nobalu stempeli. 16) Kautschuta stempeli ar pastel. wahrdu, tehwa wahrdu un familtu. 17) Platonš krahšas stempeli. 18) Ameril. patent. dr. fōchs bahrsdas dīhščanas aparats, ar furu loti ehrti pat tumsā war fēw bahrsdu dīhšt. 19) Nīkela trauzjins un 20) Nīkela pinselste. Wīsa iķi garnitura 8 rbl. 50 kap. tikai par 4 rbl. 75 kap. Slehgti pulst. „Zilindrs“ ar 19 peedewam 5 rbl. 75 kap. Pulstien. eet libš galwojums uļ 6 gadeem un iķuhja uļ pehzmāšu un beš eemakšas pehž pastellejuma fanemščanas. Suhtifšana uļ Cir. Kreewiju 55 kap., uļ Sibiriju 90 kap. Pastellejumus luhšču adr.: вь Базарь Новостей — Варшава, Грибная пл. № 6—130. Kōweip. kreemu waj wahju walōdās.

5 wepštes no Wīlnas, Werkach muischā

pahrdod semes gabalus

ar un beš ehkam, kā ari iķduma semi. Pēprafams sem adreses:

Въ им. Вернахъ, Виленской губ.

Now bijis lehtaki!

Par 7 rbl. 25 kap. diwu seemas waj rudens kostimu drehbe, kungu waj damu, ar peefuhtifšanu par pastu par brīhwu (uļ Sibiriju peefkaita 85 kap.), ja nepatihl — fabrika atmakšā naudu. Kungu drehbe 4 1/2 aršč. Anķu triko išturiga wīlnas 2 aršč. plata jaunatais musturs un 8 aršč. triko „Mariana“ wīlnas modes musturs elegantam damu kostimam. Abas uswalku drehbes ir wīfās tumščās krahšās. Pastellejot uļ pehzmāšu peefkaita 16 kap. pasta nobokli.

Adrese: Фабрика М. А. Бабушкина, Лодзь. М. В.

August Mentzendorff,

18, Grehzineeku eelā 18,

peedahwā no fawas

pehž jaunatās sistemos eerihlotās

kafejas

dedsinatawas

par mehrenam zenom

kwalitatiwi angstakās fortes

dedsinatas kafejas

ar smalku aromu un garschu.

Phoenix ahtrščujmaščina!

Labatā ščujmaščina gimenei, ruhņpēcibai un industrijai, jo roteļočais mehānisms maščinai fneelš eewehrojamas preelščrozibas.

Phoenix ščuj, iķščuj un spēd wisahtrakt.

Phoenix eet wisweeglaki.

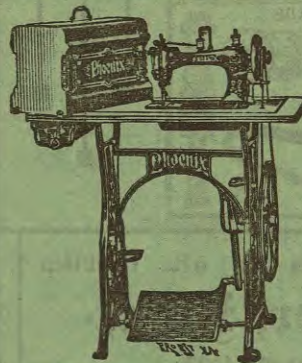
Phoenix nepahtihl gandrihš bilščanu.

Phoenix ir weenlahrschit rihtojama.

Stahmam ir dubult bumbiņu lehgeri. Kawejofchi trauzejumi waj dahrgas reparatūras pee Phoenix maščin. pilnīgi išķehgts.

Weenigā pahrdoschāna

W. Ruth, Rigā,
Kungu eelā Nr. 25.

Kofas ščujmaščinas (Singere sistemas) no 20 rbl. — šahkot.

Slimigi behrni.

Dr. Hommel'a Hematogens

Peeprafot fewiſchki jauffwer **Dr. Hommel'a** Hematogenu un palabarinajumi jaatraida.

Dr. N. Augustowſkiſ Sw. Peterburgā: „Es Dr. Hommel'a Hematogenu jau kowſch gadeem leetoju pee wahjeem behrneem karibas unemichanas laboſchana un ſtiprinaſchana. Pee tam es wareju par lihdfekta noſihmi un labam ihpaſchibam pahrlcezinates, fewiſchki las atteegas uſ preparata ſpehzinajoſcham ihpaſchibam un ſagremoſchanas weizinaſchannu. Mani brahta dehli 5—7 gadus wezumā gada laika pa-teizotees Hematogenam no bahleem, anemifkeem behrneem, palitufchi par apateem ſahrtwaigu ſehneem.“

ir no wairaf kā 5000 eefſch un ahrſemju profeforeem un ahrſteem par wiſlabako aſiſhts, dabujams wiſās apteekās un apteeku pretſchu pahrdotawās.

Drupat iſnahlufe!

Manā drukatawā, burttu leetuwē un foto-kimigrafija, Riga, pee Petera baſnizas un manā grahmatu pahrdotawā, Skahrnu eelā Nr. 13, kā ari wiſās grahmatu pahrdotawās dabujama:

Widſemes wezā un jaunā

Laika grahmata 1910. gadam.

S a t u r s: 1) Rahditajs, zil gadu pagahjuſchi no eewehrojameem atgadijumeem. 2) Gada zeturfſchti. 3) Kalendara ſihmju iſſklaidroſchana. 4) 12 debes ſihmes. 5) Planeti jeb gabju ſwaigſnes. 6) Kalendarijs. 7) Kreewu Keiſara nams. 8) Iſchetrās gadsahrtās. 9) Saules un mehneſcha aptumſchoſchana 1910. g. 10) Laika iſlihdſinaſchana. 11) Pareiſtziigo kalendarijs. 12) Lopy grubſnibas un putnu pereſchanas kalendars. 13) Schidhu kalendars. 14) Koreſpondenziju peenemſchana un iſſuhtifchana Rigaſ gubernas paſta kantori. 15) Taſke par paſta ſuhtijumeem. 16) Paſta ſuhtijumi ar pehzmakfu. 17) Suhtijumi, par kureem ſamehmejama jamakfā. 18) Naudas pahrwefchana pa paſtu un pa telegrafu. 19) Naudas, wehrtſpazinu un koreſpondenzes iſdoſchana. 20) Par pazinu un naudas ſuhtijumu mahjās peefuhtifchannu. 21) Paſta krahtafes. 22) Telegrafa makfa. 23) Stempelnodokli. 24) Meerteefneſcha kameras Riga. 25) Rigaſ-Walmeeras aprinkfi. 26) Meerteefneſchu ſapulze. 27) Krepoſtnodala. 28) Zehfu-Walkas meerteefneſchu ſapulze (Zehſis). 29) Semneeku Wirſteefu eezirkni. 30) Tirgi Widſemē. 31) Nedelas tirgi. 32) Widſemes linu tirgi. 33) Kurſemes linu tirgi. 34) Tirgi Kurſemē un Keiſchos. 35) Stahtſi: Lindbijas gehgeris. Stahtſis no Johanna Jense. 36) Saglis. No Borifa Swonarewa. 37) Waj mahjlopi mulſigaki par ſaweem meſcha radeem? No Dr. L. Zella. 38) Gatas ſchahwefchana. 39) Lupatlaſis kā miljonars. 40) Soki. 41) Sludinajumi. — Makfa ne-eſeeta 100 eſf. 5 rbf., eſeeta 10 kap. gabalā.

Crusts Plates.

Par 7 rbf. 2 koſtimus
wihreeſchu un ſeeweeſchu.

Diwi atgreesumi preeſch tungu un damu ſemas un rudens uſwalkeem teel iſſuhtiti par 7 rbf. Uſ Sibiriju 85 kap., wairaf) Par paſti naw jamakfā. Ja nepatiht — fabrika atmakfā naudu atpata. Atgreesums preeſch fungeem no 4 1/4 arſch. Anglu triko, iſturigs, wilnas, platums 2 arſch., jaunatā ſihmejuma un 8 arſch. triko „Olympia“, wilnas, moderns ſihmejums preeſch eleganta damu koſtima. Ubi atgreesumi wiſadās tumſchās krahtās. Pee iſſuhtifchanas uſ pehzmakfu teel peeklaititi 14 kap. (paſta taſke). Adreſet: r. Лодзь, М. В. Фабрика „Лодзинский-Экспорт“.

Fewiſchki laba

bonereſchanas maſa

parketam un linoleumam

1/1 un 1/2 mahrzinu bundſchās.

Dabujama wiſās apteeku pretſchu pahrdotawās.

J. C. Kodja laku fabrika, Riga.

Dibinata 1842. gadā.

Kalku eelā Nr. 18.

Optika, fotografija un
elektrizitate.

No 4711

Capitol

Labakais matu
ubdens

galwas abdas tihriſchana, atſpirdſinaſchana un ſtiprinaſchana, nerwu eeroſinaſchana, fewiſchki ari pret blaungam un zaur to rodoſchos matu iſtrifchannu.

„Capitol“

teel pagat. peh Dr. med. J. Eichhoff Elberfeldē uſ demuma un naw netahds noſlehpumains lihdfekſis.

Weenigais fabrikants

Ferd. Mülhens

Kelne pee Reines un Riga. Schkuhnu eelā 15.

Dſeſſs gultas,
behrnu ratinus,
maſgajamos ſtekus,
petrolejas wahrilajas,
tehjmatehinas,
emalj. wahrams traukus,
petrolejas krahtis,
ſtikla un fajansa prezes,
nikela un alſfenida prezes,
peedahwā pa lehtatām zenam

J. C. Mufſchke

lampu fabrikas noliktawa
Terbatas eelā Nr. 18.

Metala ſapu kromi
leelā iſwehlē lehti.

Wijoles

à 3, 4, 5, 6, 8, 10,
12, 15, 20, 25, 30,
40, 50, 75, 100 rbf.
un dahrgaf

Mandolines

à 4, 5, 6, 8, 12, 15,
20, 30 rbf. un dahrgaf
līhds 200 rbf.

Gitares

à 3 1/2, 5, 6, 7, 10,
15, 20, 30, 40 rbf.
u. dahrgaf līhds 100 r.

Kornetes

à 12, 15, 18, 20,
25, 30, 35, 55, 65,
80 rbf. un dahrgaf.

Fleites

à 3, 5, 8, 12, 16, 25, 35,
40, 55, 65, 80 rbf. un dahrgaf.

Balalaikas

à 1 1/2, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 15, 20,
30 rbf. un dahrgaf līhds 150 rbf.

— Zenu rahditāji par brihwu. —

Jul. Heimr. Zimmermann,

Rigā, Schkuhnu eelā 15.

Latweeschu Laukfaimneeku Ekonomiskā Sabeedriba

Rigā, leelā Behniru eelā Nr. 29

un

==== savās nodalās: ====

Muffnē	Selgavā	Schagare	Wentspili
Muzē	Leepajā	Smiltene	Wainodē
Baufkā	Laudones-Objeenā	Subatē	u. t. t.
Dobelē	Reseknē	Talfos	
Sekabmeestā	Saldū	Walfā	

peedahwā wifadas laukfaimneezibas mašinas un rihfus,
fehklas, mahkfligis mehflus un zitus semkopibas
peederumus.

Par beedreem Sabeedribā war eestahtees abeja dšimuma
laukfaimneeki, kà ari beedribas, eemakfajot wismas 10 rbf. dalibas
un 1 rbf. eestahšchanas naudas.

Sabeedribas laikraksts „Semkopis“ isnahk reisi nedelā un
maksā ar peesuhitšchanu beedreem 1 rbf., nebeedreem 280 kap. gadā.

Rigas Pilsētas Lombards.

Balku eelā Nr. 9.

Pahrdod grešnumu leetas ar un beš dahrgafmeneem,
leelaka iswehle selta un sudraba kungu pulkšteru, sudraba
leetas, operu glahses, flintes, menšur pistoles.

Tahlak: Girgu eelā Nr. 10.

Behrtigas un lehtas wijoles, kà ari ziti mušikas instru-
menti, kahj- un roku šchujmašinas, kungu un damu drehbes,
stoši, karakul ahdinās, ektu krahsu glesnas, kapara un
mifina leetas, kà ari daschadi ziti preekšmeti katru deenu
pahrdodami no plkst. 9—3 deenā.

J. Nicklas, Rigā,

eerotschju kalešu meistars.

Mana

eerotschju magasina

atrodas

tagad tikai

leelajā Smilšchju eelā 9,

netahlu no birščas.

==== Filiale Jelgavā. ====

Leelaka iswehle pa lehtakām zenam.

Leelaka islabošchanas darbniza.

Manā apgahdibā isnahluščas un dabujamas:

J. Pengerota-Sweschā

Muglu dahrsš.

Pirmā un otrā dala.

Wadons sem- un dahrskopjeem pee eenešigu auglu dahrsu eeriblošchanas,
apšahdšchanas un aptopšchanas, līhds ar praktišeem aishahdijumeem, kas ja-
eewehro auglus isleetojot mahjturibā un tirdšneezibā. Nr 74 šimejumeem tefšā.

==== Maksā 1 rbf. ====

Mahkfligi mehfli dahrskopibā.

No profesora Dr. Paula Wagnera, Darmstades laukfaimneezistas
imehginajumu stajijas preekšneela.

==== Maksā 40 kap. ====

Erusta Plates drukatawa,

Rigā, pee Petera basnizas un Šchahrnu eelā Nr. 13.

„Waldschlöschena“ Merzens.